

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Slachtofferregistratie	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Aantal aanmeldingen	5
2.3 Verzoeken om opvang	5
2.4 Vervoer	6
2.5 Aanmelders	6
2.6 Politieregio's	7
2.7 Achtergrondinformatie aangemelde slachtoffers	8
2.7.1 Nationaliteit en land van herkomst	8
2.7.2 Leeftijd en geslacht	9
2.7.3 Slachtoffers met kinderen	9
2.7.4 Gewerkte sectoren	9
2.7.5 Indicatoren van mensenhandel	10
2.7.6 Aangifte en B9	11
2.7 Maandelijke registratierapportages	12
2.8 Project modernisering registratie	12
2.9 Webenquête jeugdprostitutie	13
3 Zorgcoördinatie	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Pilot categorale opvang	15
3.3 Zorgcoördinatoren	16
3.4 Werkgroep profiel zorgcoördinator	16
3.5 Werkgroep intervisie zorgcoördinatoren	16
4 Versterken van de mogelijkheden voor plaatsing en opvang	17
4.1 Inleiding	17
4.2 Rol en werkzaamheden CoMensha in de netwerken	18
4.3 Activiteiten en behaalde resultaten in de netwerken	18
5 Voorlichting en informatievoorziening	22
5.1 Inleiding	22
5.2 Informatie- en adviesvragen	23
5.3 Voorlichtings- en adviseringactiviteiten	24
5.3.1 Voorlichtingsactiviteiten	24
5.3.2 Beleidsadviesactiviteiten	26
5.4 Het CoMensha Platform	30
5.5 Task Force Mensenhandel	30
5.5.1 Plan van Aanpak en bijeenkomst	30
5.5.2 Schadevergoeding voor slachtoffers mensenhandel	30
5.6 E-card actie	31
6 Internationale samenwerking	32
6.1 Inleiding	32
6.2 Convenantenoverleg	33
6.3 Roemenië	33
6.4 La Strada International	34
6.5 Antillen en Aruba	34
6.6 Hongarije	35
6.7 Landeninformatie	35
6.8 IOM Nigeria	36
6.9 Bulgarije	36
6.10 GAATW	36
6.11 Werkbezoek België	36
Organisatie	37
Lijst met afkortingen	38
Bijlage 1	39
Bijlage 2	40

1. Inleiding

Ook in 2009 stond het onderwerp mensenhandel volop in de politieke en publieke belangstelling. Het mensenhandelbeleid kreeg nieuwe impulsen door het plan van aanpak van de Task Force Mensenhandel, een concept wetsvoorstel prostitutie, een aanbestedingsronde voor de categorale opvang en het feit dat het vervoer van slachtoffers van mensenhandel is geregeld. Helaas ontsnapte de gevaarlijke mensenhandelaar Saban B. en waren er grote incidenten in Someren en Den Haag waarbij veel slachtoffers van mensenhandel en economische uitbuiting werden aangetroffen.

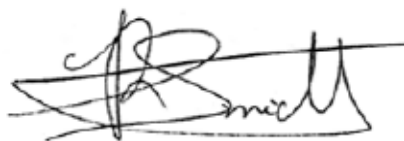
In 2009 waren er weer meer meldingen, registraties en verzoeken om opvang en doorplaatsing dan de afgelopen jaren. De (door)plaatsingslijst en wachtlijst voor eerste plaatsing zijn dan ook het hele jaar lang geweest. Daardoor kostte het ons steeds meer moeite om slachtoffers van mensenhandel te plaatsen op een geschikte opvangplek. We zijn dan ook blij met de zeventien extra bedden van de Tijdelijke Opvang Slachtoffers Mensenhandel (TOSM), vooruitlopende op de categorale opvang. Van belang is echter wel om nogmaals te benadrukken dat de toekomstige categorale opvang integraal onderdeel dient te zijn van het grotere geheel van bestaande opvang- en hulpvoorzieningen voor slachtoffers van mensenhandel in Nederland. De doorstroom naar bestaande opvangvoorzieningen of zelfstandig wonen (met ambulante hulp) dient geborgd te zijn om de categorale opvang succesvol te maken.

Het registreren van het aantal (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel is één van onze belangrijke taken. In 2009 werkten we daarom hard aan het Project Modernisering Registratie. Gebleken is dat een nieuwe gegevensset essentieel is om tot een overzichtelijke en volledige registratie te komen. Een breed draagvlak in de vorm van een landelijke meldplicht en de bereidheid om te melden bij andere organisaties zijn voorwaarden voor het sluitend en compleet maken van de registratie.

Sinds juli 2009 hebben we een eigen afdeling communicatie. We maakten een start met een andere manier van werken op het gebied van beleidsadvisering, PR en PA. De zeer succesvolle bewustwordingscampagne met inzet van een e-card – *Denk eens na over uitbuiting! Sluit je ogen niet voor mensenhandel* – is een van de eerste vruchtbare resultaten van deze afdeling.

Uit de vele verzoeken om voorlichting, dagelijkse telefoontjes en e-mails met verzoeken om informatie en advies, blijkt de spin-in-het-web functie die we met CoMensha vervullen. Niet alleen hulpverleningsinstanties weten ons te vinden, maar ook politie, OM en internationale organisaties. Op gebied van internationale samenwerking is CoMensha zeer actief geweest met het verzorgen van trainingen in Roemenië en op de Antillen en Aruba.

Uit dit jaarverslag blijkt dat CoMensha als relatief kleine organisatie in staat is bergen te verzetten om zo haar bijdrage te leveren aan de bestrijding van mensenhandel in Nederland. En aan een betere opvang en hulpverlening voor slachtoffers van mensenhandel.

Mw. Drs. I.R. Smidt
Directeur - bestuurder

2

Slachtofferregistratie

2.1 Inleiding

Een belangrijke taak van CoMensha is het registreren van aangemeldingen van (mogelijke) slachtoffers van menshandel. CoMensha registreert feiten over de aard en omvang van de populatie slachtoffers in Nederland. Ze gebruikt deze voor het signaleren van knelpunten, tendensen en succesfactoren in de uitvoering van het mensenhandelbeleid.

Denk jij wel eens na over uitbuiting? Uitbuiting komt vaker voor dan je denkt en niet alleen in de seksindustrie. CoMensha, het Coördinatiecentrum Mensenhandel, wordt elke dag geconfronteerd met diverse vormen van mensenhandel. Wist je bijvoorbeeld dat jouw bouwvakkers met 12 collega's één douche moeten delen?

De Europese Commissie heeft 18 oktober 2009 uitgeroepen tot dag tegen de mensenhandel. CoMensha is hier blij mee, want er is helaas nog alle reden om aandacht te besteden aan de mensonterende gevolgen van mensenhandel.

CoMensha staat graag samen met jou stil bij alle vormen van mensenhandel. De slachtoffers van mensenhandel verdienen onze aandacht.

Denk eens na over uitbuiting! Sluit je ogen niet voor mensenhandel!

2.2 Aantal aanmeldingen

In 2009 zijn 909 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel bij CoMensha aangemeld. Dit is een stijging van ongeveer 10% ten opzichte van 2008.

Jaartal	Aantal aanmeldingen
2009	909
2008	826
2007	716
2006	579
2005	424
2004	405
2003	257
2002	343
2001	284
2000	341
1999	287
1998	228

Aanmeldingen van slachtoffers van mensenhandel vallen uiteen in drie categorieën:

Registratie

Aanmeldingen die geregistreerd worden om een beeld te krijgen van de aard en omvang van de groep slachtoffers, maar die geen hulp- of adviesaanvraag in zich hebben.

Registratie en Opvang

Aanmeldingen van slachtoffers die een opvangplaats nodig hebben. CoMensha bemiddelt in het vinden van een plek en coördineert de begeleiding. Dit is inclusief de werkzaamheden ten behoeve van cliënten die in voorgaande jaren als nieuw zijn geregistreerd.

Registratie, Informatie en Advies

Het registreren van vragen van hulpverleners, politie en particulieren over een aspect van de begeleiding of situatie van een slachtoffer. Het betreft hier vragen over cliënten die niet in de opvang verblijven, maar zelfstandig wonen. CoMensha doet voor deze cliënten vaak ook de zorgcoördinatie.

Voor het jaar 2009 geeft dit het volgende beeld:

Categorie aanmeldingen	2009	2008	2007	2006
Registratie	593	533	454	283
Registratie en Opvang	201	175	133	229
Registratie, Informatie en Advies	115	118	129	67
Totaal	909	826	716	579

2.3 Verzoeken om opvang

Zoals in de tabel aangegeven, kreeg CoMensha in 2009 201 keer een verzoek om opvang te zoeken voor aangemelde slachtoffers van mensenhandel.

Ook dit jaar is er sprake van een structureel tekort aan geschikte opvangplekken. Dit is deels te wijten aan de gebrekkige doorstroommogelijkheden. Het is voor slachtoffers van mensenhandel die in het bezit zijn van een tijdelijke verblijfsvergunning moeilijk om voor begeleid of zelfstandig wonen in aanmerking te komen. Hoewel deze groep volgens de officiële richtlijnen van het ministerie van VROM wel recht heeft op een huisvestigingsvergunning, is dit bij veel gemeentes en woningbouwcorporaties onbekend.

CoMensha heeft samenwerking gezocht met Aedes, de branchevereniging voor woningcorporaties. Gezamenlijk is een informatief artikel geschreven dat is gepubliceerd in Aedesmagazine. In dit artikel is aandacht gevraagd voor de rol die woningcorporaties kunnen spelen bij het oplossen van bovenstaand probleem.

Ook bij andere gremia vroeg CoMensha aandacht voor de doorstroom. Tijdens het platform vrouwenopvang van de Federatie Opvang (FO) heeft CoMensha de leden gewezen op hun rol bij de doorstroom. Tot slot is ook bij het Uitgebreid Interdepartementaal Overleg mensenhandel (UIDO) en het CoMensha platform aandacht gevraagd voor dit probleem. CoMensha is van mening dat bij de toekomstige categorale opvang goede doorstroomafspraken essentieel zijn, omdat anders ook de extra vijftig pilotplekken geen oplossing bieden.

Verzoek om opvang	2009
Geplaatst in opvang	166
Opvang niet meer nodig, cliënt heeft zelf onderdak gevonden	26
Client is vertrokken voordat opvang gevonden is	4
Nog geen plek gevonden	4
Client verblijft zolang bij vrienden	1
	201

Van de 166 geplaatste cliënten hebben er zestien tijdelijk op een noodbed verbleven omdat er geen geschikte plaats gevonden is.

Naast verzoeken om opvang heeft CoMensha een zogenaamde doorplaatslijst. Op deze lijst staan cliënten die al in de opvang verblijven, maar die daar niet goed zitten en wegmoeten. Op deze lijst staan op het moment van schrijven vijftien cliënten, plus veertien cliënten die in de tijdelijke opvang zitten en doorgeplaatst moeten worden.

De tijd die de helpdesk bezig is met het zoeken naar een geschikte opvangplek en het (door)plaatsen is niet uit het automatische systeem te halen. Een aantal dossiers is handmatig doorgelopen. Gebleken is dat de zoektocht varieert van een aantal uur tot een aantal dagen.

2.4 Vervoer

CoMensha signaleert al jaren dat er een probleem is met het tijdig vervoeren van cliënten. Begin 2009 stuurde CoMensha een notitie naar het ministerie van Justitie met aandachtspunten bij het vervoer van slachtoffers van mensenhandel. CoMensha vroeg hierin aandacht voor de rol van de chauffeur, de omgangsvormen en de behandeling van kinderen. De punten zijn door de Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) opgepakt en er zijn werkafspraken gemaakt.

Inmiddels is veelvuldig gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de DV&O in te zetten bij het vervoer van slachtoffers van mensenhandel. CoMensha is zeer positief over deze samenwerking. Afspraak is dat naast CoMensha ook (vrouwen)opvanginstellingen gebruik mogen maken van de diensten van DV&O. De expertise en suggesties die aan het begin van het jaar aan DV&O zijn gegeven, zijn ter harte genomen.

CoMensha dient een verzoek tot vervoer altijd gemotiveerd in met een speciaal aanvraagformulier. Het moet in alle gevallen gaan om vervoer met oog op de rechtsgang naar de politie, raadsman of rechtbank, alsmede het vervoer bij (over)plaatsing naar een (andere) opvanglocatie. In 2010 wordt gezamenlijk naar mogelijke verbeterpunten gekeken.

2.5 Aanmelders

CoMensha registreert de organisaties die slachtoffers van mensenhandel melden. De politie en de Koninklijke Marechaussee hebben een meldplicht voor niet-Nederlandse slachtoffers, vastgelegd in het hoofdstuk B9 van de Vreemdelingencirculaire 2000. Ook in de aanwijzing mensenhandel van het OM staat de meldplicht voor (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel opgenomen. Andere organisaties hebben deze meldplicht niet. CoMensha is voorstander van een bredere meldplicht voor alle instanties die met (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel in aanraking komen. Ook is het van belang dat bij het melden gebruik wordt gemaakt van een minimale gegevensset.

Begin 2009 stuurde CoMensha een notitie naar het ministerie van Justitie en de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) waarin om aanpassing van de B9 werd gevraagd. Ook in andere gremia en de pers is aandacht gevraagd voor de meldplicht en minimale gegevensset. Zie ook paragraaf 2.8.

Aanmelders	2009	2008	2007
Advocatuur	12	42	18
Vluchtelingenwerk/asiel	4	9	6
Cliënt zelf	2	2	3
Hulpverleningsinstelling	1	2	9
IND	-	4	5
Maatschappelijke dienstverlening	7	13	9
Maatschappelijke opvang / Vrouwenopvang	7	22	20
Marechaussee	32	15	23
Netwerk mensenhandel	160	136	144
Jeugdhulpverlening	11	72	81
Overige organisaties	58	22	24
Particulier	18	10	15
Politie	573	493	385
SIOD	48	-	-
Totaal	933	842	742

Meerdere organisaties kunnen eenzelfde cliënt aanmelden. Hierdoor is het totaal aantal aanmelders hoger dan het totaal aantal cliënten. De politie meldt zoals altijd de meeste slachtoffers van mensenhandel aan. Goede tweede zijn de netwerken, waar CoMensha dit jaar op ingezet heeft.

Nieuw in 2009 is de samenwerking met de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD). Begin 2009 maakte CoMensha werkafspraken met de SIOD over het melden van (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. CoMensha is zeer tevreden over de meldingen van de SIOD. Afsproken is dat de SIOD blijft melden bij CoMensha. Het hoge aantal meldingen van de SIOD tot op heden heeft met name te maken met de uitbuiting op een aspergekwekerij in Someren en bij een zaak in Den Haag waar Indonesiërs werden uitgebuit in de voedingsindustrie.

2.6 Politieregio's

CoMensha registreert ook de politieregio's waar een slachtoffer is aangetroffen. Dit wil niet zeggen dat alle meldingen binnen de regio ook door de politie zijn gedaan.

Politieregio	Man	Onbekend	Vrouw	Totaal	Minderjarig	Meerderjarig
Amsterdam-Amstelland	18	-	111	129	7	122
Brabant Noord	1	-	20	21	7	14
Brabant Zuid Oost	32	-	42	74	3	71
Buitenland	2	-	2	4	1	3
Drenthe	13	-	6	19	3	16
Flevoland	-	-	2	2	-	2
Friesland	10	-	37	47	5	42
Gelderland Midden	3	-	29	32	5	27
Gelderland Zuid	-	-	6	6	-	6
Gooi- en Vechtstreek	-	-	3	3	1	2
Groningen	4	-	101	105	18	87
Haaglanden	27	-	146	173	16	157
Hollands Midden	-	-	5	5	-	5
IJsselland	-	-	12	12	-	12
Kennemerland	-	-	9	9	2	7
Limburg Noord	-	-	5	5	1	4
Limburg Zuid	1	-	16	17	4	13
Midden en West Brabant	-	-	12	12	4	8
Noord en Oost Gelderland	-	-	8	8	1	7
Noord-Holland Noord	-	-	12	12	1	11
Rotterdam Rijnmond	12	1	113	126	33	93
Schiphol	3	-	30	33	3	30
Twente	2	-	8	10	1	9
Utrecht	7	-	25	32	2	30
Zaanstreek-Waterland	1	-	4	5	-	5
Zeeland	1	-	2	3	-	3
Zuid Holland Zuid	1	-	4	5	-	5
Totaal	138	1	770	909	118	791

Er zijn grote verschillen in aanmeldingen uit de diverse regio's. Dat wil niet zeggen dat er in regio's waaruit weinig aanmeldingen worden gedaan, ook weinig mensenhandel plaatsvindt.

De regio Haaglanden heeft veruit de meeste aanmeldingen gedaan. Deze regio heeft een goed lopend netwerk. Door het grote aantal aanmeldingen is de werkdruk bij de politie hoog en duurt het zeker twee tot drie weken voordat een (mogelijk) slachtoffer van mensenhandel een eerste

intakegesprek kan hebben bij de politie. Tijdens deze ‘wachtperiode’ is het niet mogelijk om opgevangen te worden in de (vrouwen)opvang, omdat de RvB-regeling (Regeling verstrekkingen bepaalde categorieën vreemdelingen) nog niet van toepassing is. Hierdoor ontstaat de onwenselijke situatie dat (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel tijdelijk onderdak op andere plekken (particulier en dergelijke) moeten zoeken. CoMensha en het netwerk Haaglanden hebben dit probleem op verschillende plekken aangekaart.

2.7 Achtergrondinformatie aangemelde slachtoffers

2.7.1 Nationaliteit en land van herkomst

Landen top 10 nationaliteit

2009		2008		2007	
1. Nederland	240	1. Nederland	320	1. Nederland	260
2. Nigeria	101	2. China	78	2. Nigeria	102
3. Roemenië	89	3. Nigeria	64	3. Bulgarije	50
4. Hongarije	47	4. Hongarije	45	4. China	37
5. Bulgarije	39	5. Sierra Leone	44	5. Sierra Leone	29
6. China	37	6. Bulgarije	32	6. Roemenië	28
7. Guinee	35				
7. Sierra Leone	35	7. Guinee	20	7. Guinee	15
8. Ghana	23	8. Roemenië	19	8. Polen	14
9. Polen	19	9. Brazilië	13		
		9. India	13	9. Hongarije	12
10. Indonesië	17	10. Thailand	12	10. Marokko	12

Ook in 2009 zijn de slachtoffers met een niet-Nederlandse nationaliteit in de meerderheid. Het aantal aangemelde Nederlandse slachtoffers is gedaald ten opzichte van 2008. Dit wil niet zeggen dat er ook minder Nederlandse slachtoffers zijn. CoMensha vermoedt dat lang niet alle Nederlandse slachtoffers bij haar worden gemeld. Nederlandse slachtoffers die geronseld zijn met loverbootechnieken komen niet altijd bij de politie terecht. Een totaaloverzicht ontbreekt.

Het aantal Nigeriaanse slachtoffers is na een daling in 2008 in 2009 weer fors gegroeid. Guinee staat voor het derde jaar op de zevende plaats, maar het absolute aantal is wel behoorlijk toegenomen, van 15 in 2007 naar 35 in 2009.

Sinds enkele jaren worden bij CoMensha mannelijke slachtoffers van mensenhandel aangemeld. Om zicht te krijgen op de landen van herkomst en om eventuele trends te signaleren, maakt CoMensha apart melding van het aantal (mogelijke) mannelijke slachtoffers van mensenhandel.

Landen top tien mannen

2009		2008		2007	
Roemenië	44	China	12	Nigeria	13
China	11	India	8	Roemenië	8
Ghana	10	Nigeria	7	China	5
Indonesië	10	Sierra Leone	6	Nederland	5
Nigeria	6	Nederland	3	India	3
Nederland	6	Egypte	2	Oekraïne	2
India	5	Canada	1	Chili	2
Portugal	4	Chili	1	Bulgarije	1
Sierra Leone	4	Kameroen	1	Armenië	1
Guinee	3	Marokko	1	Rusland	1
Hongarije	3	Roemenië	1	Guinee	1
Pakistan	3	Soedan	1	Hongarije	1
		Suriname	1	Kroatië	1
		Vietnam	1	Rwanda	1
				Sierra Leone	1
				Sri Lanka	1
				Togo	1
				Oeganda	1

Het aantal mannen is in 2009 verdriedubbeld ten opzichte van 2008. Voor een deel is dat te verklaren door de vele mannen die in de aspergekwekerij te Someren werkzaam waren. Deze mannen kwamen voornamelijk uit Roemenië.

Voor de meest voorkomende nationaliteiten per politieregio zie bijlage 1.

2.7.2 Leeftijd en geslacht

De leeftijdsgroepen zijn als volgt opgebouwd.

Leeftijd en geslacht Leeftijdsgroep	2009		2008		2007	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
10 t/m 14	1	17	0	4	7	22
15 t/m 17	6	94	3	96	9	160
18 t/m 23	29	323	16	353	18	268
24 t/m 30	49	199	10	196	8	132
31 t/m 40	30	95	10	104	5	65
40 – en ouder	23	42	7	26	2	17
Onbekend*		1	0	1		3
Totaal	138	770	46	778	49	667

* Van één aangemeld slachtoffer is niet bekend of het een man of een vrouw betreft.

CoMensha maakt apart melding van leeftijd en geslacht om inzicht te krijgen in wat de meest kwetsbare groep is. Net als in voorgaande jaren is dit bij vrouwen de leeftijdscategorie 18 t/m 23 jaar.

2.7.3 Slachtoffers met kinderen

CoMensha maakt apart melding van slachtoffers met kinderen. Als een kind van een slachtoffer mensenhandel bij het slachtoffer in Nederland verblijft, dient daar rekening mee gehouden te worden in de opvang. Speciale voorzieningen zoals kinderopvang en begeleiding zijn dan noodzakelijk. Het plaatsen van een slachtoffer met een kind is moeilijk en kost veel tijd.

Verblijfplaats kinderen

	2009	2008	2007
Bij cliënt in NL	82	39	33
Ergens anders in NL	9	8	11
In land van herkomst	68	40	29
Niet in Nederland en land van herkomst	10		
Onbekend	15	10	6
Totaal	184	97	79

In 2009 hadden 141 cliënten één of meer kinderen, van die 141 hadden er 62 cliënten een opvangplek nodig. Gezamenlijk hadden zij 82 kinderen.

Ten opzichte van vorige jaren is het aantal kinderen dat bij de cliënt verblijft meer dan verdubbeld. Dat heeft consequenties bij het zoeken naar een opvangplek. Niet alle plekken zijn geschikt voor moeders (of vaders) met kinderen.

2.7.4 Gewerkte sectoren

Meest voorkomende gewerkte sectoren

Sector	2009	2008	2007
Prostitutie (bordeel, club, straatprostitutie, escort etc)	427	480	374
(Nog) niet gewerkt	91	58	
Land en tuinbouw	56		
Anders	48	29	
Massage salon	2	14	
Horeca	6	7	9
Huishoudelijke arbeid	16	6	13
Bouw	14		
Voedingsindustrie	13		
Drugshandel	8	5	
Schoonmaakwerk	1	3	

De meeste slachtoffers zijn uitgebuit in de prostitutie. Dit komt overeen met voorgaande jaren. De signalering van mensenhandel in overige sectoren komt langzaam op gang.

In maart 2009 werd een informatiekaart door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) uitgegeven. Hierin staat informatie over overige uitbuiting en de signalering daarvan. De kaart is onder andere verspreid onder opvanginstaties, kerken, overheidsdiensten en ambassades. CoMensha is bij de inhoud en verspreiding nauw betrokken geweest.

CoMensha staat in de informatiekaart opgenomen als informatie- en adviescentrum voor vragen over overige uitbuiting. De kaart is in maart 2009 gepresenteerd door de minister van SZW. CoMensha krijgt weinig vragen naar aanleiding van deze informatiekaart. De extra vragen die tot nu toe binnen zijn gekomen, betroffen vooral het hebben van een te laag inkomen. Er waren geen indicaties dat het in deze gevallen ging om excessieve uitbuiting of mensenhandel. Het totaal aantal sectoren kan verschillen van het totaal aantal gemelde slachtoffers. Sommige slachtoffers hebben in meerdere sectoren gewerkt.

Voor mannen in 2009 geeft dit het volgende beeld:

Gewerkte sectoren	mannen
Prostitutie	32
Land- tuinbouw	31
Anders	24
Onbekend	19
Bouw	14
Voedingsindustrie	9
(nog) niet gewerkt	7
Horeca	6
Huishoudelijke arbeid	4
drugshandel	3
Totaal	149

Het totaal aantal sectoren is hoger dan het totaal aantal aangemelde mannen, sommige mannen hebben in meer dan één sector gewerkt. De meeste mannen werden buiten de seksindustrie uitgebuit. Toch is het aantal mannen dat in de prostitutie is uitgebuit hoger dan verwacht.

Onbekend wil zeggen dat de aanmelder niet aan CoMensha heeft doorgegeven in welke sector de cliënt werkzaam is of was.

Voor specificatie per politieregio zie bijlage 2.

2.7.5 Indicatoren van mensenhandel

Meest gemelde indicatoren 2009

Onvrijwillig tewerkgesteld in de prostitutie	187
Niet zelf de reis, visa, etcetera hebben geregeld	176
Cliënt heeft geen beschikking over eigen identiteitspapieren	170
Illegaal verblijvend/werkend in Nederland	149
Aantasting van de lichamelijke integriteit van de betrokkene	129
Ontbreken van eigen woonruimte in Nederland	129
Loverboymethode	119
Overnachten op de werkplek	90
Onder dwang (bepaalde) seksuele handelingen moeten verrichten	88
Cliënt ontvangt een ongebruikelijk laag loon in vergelijking met de markt	82
Cliënt maakt uitzonderlijk lange werkdagen of werkweken	78
Afkomstig uit een bronland	62

Om te weten welke indicatoren een rol spelen bij een individueel slachtoffer van mensenhandel, registreert CoMensha de belangrijkste indicatoren. Deze indicatoren spelen een rol bij de identificatie van het slachtoffers. Eén of meerdere gecombineerde indicatoren gelden als geringste aanwijzing dat er sprake is van een mogelijk slachtoffer van mensenhandel.

De meest voorkomende indicatoren zijn opgenomen op het aanmeldformulier. CoMensha registreert de indicatoren zoals die door de aanmelder worden aangegeven. Hierbij moet worden aangegetekend dat de aanmelder meestal niet meer dan 4 of 5 signalen op het aanmeldformulier vermeldt. Op veel slachtoffers zijn echter veel meer signalen van toepassing. Het voert te ver voor de aanmelder om die allemaal op het aanmeldformulier te vermelden. Dat heeft voor het aanmelden geen toegevoegde waarde.

2.7.6 Aangifte en B9

Onderstaande tabel laat zien dat ongeveer 33,5 % van de slachtoffers aangifte deed.

Slachtoffers en aangifte

	2009	2008	2007
Ja	306	232	211
Nee	307	149	176
Onbekend	255	429	302
Bedenktijd loopt nog	41	16	27
Totaal	909	826	716

In september 2009 is de veroordeelde mensenhandelaar Saban B. ontsnapt (zie ook paragraaf 5.3.2). CoMensha vermoedt dat de ontsnapping van deze mensenhandelaar grote gevolgen gaat hebben voor de aangiftebereidheid van slachtoffers van mensenhandel.

Slachtoffers van mensenhandel werken vaak niet mee aan het strafrechtelijk onderzoek omdat onder andere hun veiligheid (en die van hun familie) tijdens en na het proces onvoldoende door de Nederlandse staat gegarandeerd wordt. Gedurende het proces hebben zij recht op een verblijfsvergunning, daarna alleen als het proces drie jaar geduurd heeft, er een veroordeling plaats gevonden heeft of als er humanitaire redenen zijn. Door de ontsnapping van Saban B. ondervinden slachtoffers een groot gevoel van onveiligheid. Dit wordt ook bevestigd door de advocate van de slachtoffers van Saban B. en andere hulpverleningsinstanties.

Slachtoffers die nu in de bedenktijd zitten zijn erg geschrokken van het voorval en twijfelen nog meer dan voorheen of zij medewerking willen verlenen.

CoMensha pleit voor het loskoppelen van het strafrechtelijke en het vreemdelingrechtelijke proces. Alle slachtoffers van mensenhandel hebben recht op bescherming ongeacht hun bereidheid om medewerking te verlenen. Deze bescherming dient te gelden op korte en lange termijn.

De B9-procedure (zie onderstaande tabel) is alleen toegankelijk voor niet-Nederlandse slachtoffers van mensenhandel. De B9-procedure bestaat uit een bedenktijd/reflectie-periode van drie maanden waarbinnen het slachtoffer de gelegenheid wordt geboden om aangifte te doen of medewerking te verlenen aan het strafrechtelijk- en opsporingsonderzoek naar de daders. Indien medewerking wordt verleend of aangifte wordt gedaan, wordt een tijdelijke verblijfsvergunning afgegeven.

CoMensha is verheugd te merken dat het aantal cliënten waarvan onbekend is of er aangifte is gedaan terugloopt. Waarschijnlijk is daar de toename van het aantal cliënten dat geen aangifte heeft gedaan door te verklaren.

Het aantal cliënten dat wel aangifte heeft gedaan is toegenomen. Van 41 cliënten liep op 31 december 2009 de bedenktijd nog. Zij maken in 2010 de keuze om wel of geen aangifte te doen.

Van belang is op te merken dat hier gaat om cliënten die in 2009 zijn aangemeld. Cliënten die in 2008 zijn aangemeld en die in 2009 aangifte hebben gedaan komen in deze tabel niet terug. Van cliënten die in de laatste drie maanden van 2009 aangemeld zijn, loopt voor een aantal de bedenktijd nog. Mogelijk doen zij in 2010 aangifte.

Uit de onderstaande tabel blijkt dat aan 361 (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel de bedenktijd is aangeboden en dat in 199 gevallen een tijdelijke verblijfsvergunning is aangevraagd.

B9 procedure categorie

	2009	2008	2007
B9 aangevraagd na aangifte	199	146	135
Bedenktijd aangeboden	361	199	133
Aangifte door slachtoffer	293	223	199
Aangifte door getuige	3	5	1
Onbekend of aangifte door slachtoffer of getuige is gedaan	10		

Het aantal afgegeven B9-vergunningen geldt alleen voor de niet-Nederlandse slachtoffers. Het wel of niet krijgen van een B9-vergunning hangt nog steeds af van de bereidheid van een slachtoffer van mensenhandel om aangifte te doen of medewerking te verlenen aan een strafrechtelijk onderzoek.

Het is momenteel nog steeds zo, dat veel cliënten besluiten geen aangifte te doen. Aan 361 cliënten is de bedenktijd aangeboden en van hen hebben er 204 besloten na de bedenktijd aangifte te doen.

2.7 Maandelijksse registratierapportages

CoMensha is in 2009 begonnen met het opstellen van maandelijksse rapportages gebaseerd op de registratiegegevens tot op dat moment. Met ingang van de maand juli plaatst CoMensha de maandregistratierapportages op haar website. Ketenpartners zijn op de hoogte gesteld. De eerste reacties zijn positief. De rapportages ondersteunen de verschillende netwerken en andere activiteiten van CoMensha.

2.8 Project modernisering registratie

Signalen vanuit het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM), Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (BNRM) en de Task Force Mensenhandel geven aan dat de gegevensset, die stamt uit 2003-2004, niet meer voldoet aan de huidige informatiebehoefte voor de rapportage van de aard en omvang van slachtoffers mensenhandel in Nederland. Om tot verbetering te komen heeft CoMensha de opdracht gekregen om te komen tot een nieuwe gegevensset, waarmee het risico van onvolledigheid zoveel mogelijk beperkt is.

De registratie van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel is een middel dat drie hoofddoelen dient.

1. De verplichting om bepaalde items te registreren ten behoeve van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, om daarmee de aard en omvang van mensenhandel te kunnen vaststellen.
2. Het beschikken over de gegevens die nodig zijn om een cliënt optimaal te kunnen begeleiden, hetzij in de opvang, hetzij voor informatie en advies.
3. De gegevens die nodig zijn om trends en dergelijke te signaleren, daar beleid op te ontwikkelen en daardoor de kennis rondom de problematiek van mensenhandel te vergroten.

Er zijn gesprekken gevoerd met zeven organisaties die te maken hebben met gegevens over slachtoffers van mensenhandel. De gesprekspartners waren het EMM, de SIOD, het Nidos, het Openbaar Ministerie (OM), BNRM, de IND en de politie.

Door deze gesprekken constateerde CoMensha dat overal geregistreerd wordt met verschillende doelen. Bij elke organisatie zit een deel van de gegevens die CoMensha nodig heeft om de rapportage zo volledig mogelijk te maken. De meeste organisaties waren zeer welwillend om te onderzoeken hoe gegevens gedeeld kunnen worden. Het belang van een volledige registratie wordt door iedereen ingezien.

CoMensha heeft gegevens nodig om de volgende redenen:

- De cliënt beter willen volgen.
- Meer adequate informatie over de geleverde hulpverlening.
- Knelpunten bij in- en doorstroom uit de opvang zichtbaarder maken.
- Nauwere samenwerking met de netwerken mensenhandel tot stand brengen.

Naast het in kaart brengen van de aard en omvang van mensenhandel zijn effectmetingen ook zeer belangrijk.

De politie heeft een meldplicht naar CoMensha, in de B9 staat echter niet wat er precies gemeld moet worden. Gevolg is dat veel korpsen alleen NAW gegevens aanleveren en daarmee vinden dat zij aan hun plicht hebben voldaan. Een aantal korpsen meent bovendien dat haar meldplicht alleen geldt voor slachtoffers van niet-Nederlandse afkomst. Het feit dat in de Aanwijzing Mensenhandel van het OM staat dat alle slachtoffers bij CoMensha gemeld moeten worden, heeft niet bij elk korps prioriteit.

Bijkomend probleem is dat zowel in de B9 als in de Aanwijzing Mensenhandel niet omschreven staat wat de meldplicht inhoudt. Een duidelijke definitie van wat gemeld moet worden is daarom noodzakelijk.

Organisaties die mogelijk in aanraking komen met slachtoffers mensenhandel (van met name loverboys) bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg, hebben geen enkele meldplicht. CoMensha kan bij deze organisaties de meldplicht niet afdwingen.

Om de gegevensset beheersbaar en overzichtelijk te maken is de volgende indeling gemaakt:

- basisset;
- opvangset;
- strafrechtelijke set

Enkele conclusies en aanbevelingen uit de eindrapportage zijn:

- nieuwe gegevensset noodzakelijk;
- gelaagde gegevensset;
- splitsing van rapportages;
- in elke regio een zorgcoördinator;
- aparte maandrapportage per politiekorps;
- belang van een centraal registratiepunt: alleen bij een centraal registratiepunt kan duidelijk worden welke omvang mensenhandel in Nederland heeft. Voorwaarde is dan wel dat de registratie zo volledig mogelijk is.

De eindrapportage van het project wordt begin 2010 aangeboden aan de stuurgroep, een vervolgt raject is noodzakelijk om de implementatie te waarborgen.

Volgende fase

1. Het registratiesysteem aanpassen aan de wensen. Het implementeren van de nieuwe gegevensset. Een nieuw aanmeldformulier ontwikkelen.
2. Organisaties benaderen die in hun cliëntenkring mogelijk slachtoffers van mensenhandel signaleren en hen motiveren om te gaan melden (bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg, MEE, Geestelijke Gezondheidszorg en verslavingszorg (GGZ)).
3. Het ontwikkelen van samenwerkingsverbanden met ketenpartners zoals EMM, IND, OM en anderen om de kwaliteit en breedte van de gegevens over de aard en omvang van mensenhandel verder te verbeteren.

2.9 Webenquête jeugdprostitutie

Op verzoek van de ministeries van Justitie en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft CoMensha samen met Movisie en Kwiz de draad opgepakt om de webenquête jeugdprostitutie nieuw leven in te blazen.

De drie organisaties zetten hun deskundigheid in op de volgende onderdelen:

- CoMensha: informatievoorziening, registraties en registratie gerelateerde ondersteuning, algemene beleidsadviesing en bestrijding van mensenhandel en loverboys met focus op de positie van en zorg voor de slachtoffers.
- Movisie: Jeugdprostitutie breed gerelateerde ondersteuning.
- KWIZ: technische ondersteuning.

Het gaat om een driejarig project met een kortetermijn- en een langetermijndoel. De kortetermijn is er met name op gericht om in 2010 de landelijke registratie op gang te krijgen. Op de langere termijn wordt geïnvesteerd in het verkrijgen van een breed draagvlak bij alle organisaties die te maken hebben met de problematiek rond jeugdprostitutie. Het doel is meer inzicht te krijgen op de doelgroep/slachtoffers van jeugdprostitutie, door jeugdprostitutie te registreren. Inzicht in de omvang en opbouw van die doelgroep maakt het mogelijk om hierop beter landelijk beleid te formuleren (registratie en informatie).

3

Zorgcoördinatie

3.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 2 beschreven, houdt CoMensha een zo compleet mogelijk dossier bij van de bij haar aangemelde slachtoffers van mensenhandel. Op basis van die informatie zoekt CoMensha een zo optimaal mogelijke plek in de opvang voor slachtoffers waarvoor dat nodig is.

CoMensha voert de regie op de eerste plaatsing van slachtoffers in de opvang. Daarna draagt CoMensha de cliënt over aan de zorgcoördinator. De zorgcoördinator zorgt vervolgens dat de cliënt de benodigde hulpverlening krijgt en zorgt ook voor doorplaatsing van de cliënt. In de regio's zonder een zorgcoördinator blijft CoMensha de regie voeren op het doorplaatsen en het coördineren van de hulpverlening.

Zoals in paragraaf 2.3 aangegeven, is er ook in 2009 nog steeds sprake van een tekort aan geschikte opvangplekken voor slachtoffers van mensenhandel. Consulente zijn daardoor veel tijd kwijt met het bemiddelen voor een plek. Ondanks hun grote inzet en creativiteit, lukt het vaak niet om snel een goede plek te vinden. Dit is frustrerend voor alle betrokken partijen.

De categorale opvang zal, mits goed ingebed, een wenselijke uitbreiding zijn van de eerste opvangcapaciteit. Een heel belangrijke en harde randvoorwaarde is de uitstroom. Anders is de categorale opvang binnen twee maanden vol.

Denk jij wel eens na over uitbuiting? Uitbuiting komt vaker voor dan je denkt en niet alleen in de seksindustrie. CoMensha, het Coördinatiecentrum Mensenhandel, wordt elke dag geconfronteerd met diverse vormen van mensenhandel. Wist je bijvoorbeeld dat er au pairs worden 'geïmporteerd' en uitgebuit als goedkope oppas en werkster?

De Europese Commissie heeft 18 oktober 2009 uitgeroepen tot dag tegen de mensenhandel. CoMensha is hier blij mee, want er is helaas nog alle reden om aandacht te besteden aan de mensonterende gevolgen van mensenhandel.

CoMensha staat graag samen met jou stil bij alle vormen van mensenhandel. De slachtoffers van mensenhandel verdienen onze aandacht.

Denk eens na over uitbuiting! Sluit je ogen niet voor mensenhandel!

3.2 Pilot categorale opvang

Het constant onder de aandacht brengen van het tekort aan gespecialiseerde opvangplekken voor slachtoffers van mensenhandel heeft geresulteerd in een aanbesteding voor categorale opvang, uitgeschreven door het ministerie van Justitie.

Het ministerie van Justitie heeft de aanbesteding voor de pilot categorale opvang slachtoffers mensenhandel in september 2009 moeten intrekken. De reden voor het intrekken van de aanbesteding was dat de behoefte aan opvang niet overeenstemde met de uitgebreide voorziening die in de aanbesteding was gevraagd.

Om tot een goed programma van eisen te komen voor een nieuwe aanbesteding hebben de ministeries van Justitie en VWS een extern bureau ingeschakeld. CoMensha en de FO hebben, op verzoek, hun expertise en kennis aangeleverd.

De nieuwe aanbestedingsronde kost veel tijd. CoMensha heeft in de Task Force Mensenhandel en bij de ministeries van Justitie en VWS aangegeven dat de wachtlijst van slachtoffers mensenhandel die een eerste opvangplek nodig hebben ongekend lang is (zie paragraaf 2.3).

Beide ministeries hebben daarom per 1 december 2009 zeventien tijdelijke opvangplekken gecreëerd voor de opvang van slachtoffers van mensenhandel. De noodplekken zijn ondergebracht bij Jade (8 plekken), Vieja Utrecht (6 plekken) en Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) Rotterdam (3 plekken).

CoMensha verzorgde de plaatsingen. De tijdelijke opvang (TOSM) was binnen een week vol. De problemen met betrekking tot de instroom waren hierdoor tijdelijk opgelost. De lijst voor de doorstroomplekken werd met de komst van de TOSM langer. Dit gevaar dreigt ook bij de operationalisering van de categorale opvang.

Voor eind 2009 geeft dit het volgende beeld.

Nationaliteit

Jade		Vieja		PMW	
Bulgarije	1	Sierra Leone	2	Nigeria	1
China	1	Nigeria	3	Bulgarije	1
Ghana	2	Totaal	5	Somalie	1
Roemenië	1			Totaal	3
Nigeria	1				
Totaal	6				

Politieregio

Jade		Vieja		PMW	
Groningen	1	Amsterdam-Amstelland	1	Rotterdam Rijnmond	1
Haaglanden	1	Gelderland Midden	1	Brabant Noord	1
Limburg Zuid	2	Groningen	1	Haaglanden	1
Schiphol	2	Haaglanden	1	Totaal	3
Totaal	6	Schiphol	1		
		Totaal	5		

Sector

Jade		Vieja		PMW	
Bordeel/club	2	Escort	2	Prostitutie	1
Prostitutie	2	Particulier huis	1	Straatprostitutie	1
Raamprostitutie	1	Prostitutie	2	Particulier huis	1
Huishoudelijke arbeid	1	Totaal	5	Raamprostitutie	3
Totaal	6			Totaal	6

Er is, in de visie van CoMensha, een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de pilot: categorale opvang maakt integraal onderdeel uit van het grotere geheel van bestaande opvang- en hulpvoorzieningen voor slachtoffers van mensenhandel in Nederland. Bij de instroom in deze opvang, is het van essentieel belang meteen de doorstroom naar bestaande opvangvoorzieningen of zelfstandig wonen met ambulante hulp te borgen. De bestaande voorzieningen moeten, als onderdeel van de pilot, worden gefaciliteerd, ondersteund en gemotiveerd zodat ze garant blijven staan voor de opvang van en hulp- en dienstverlening aan slachtoffers die uit de pilotvoorziening doorstromen.

CoMensha coördineerde naast de plaatsing in de tijdelijke opvang ook de hulpverlening en bood inhoudelijk ondersteuning aan de instellingen die de tijdelijke opvang uitvoeren. CoMensha voerde ook de registratie. Naar aanleiding van het verzoek van het ministerie van Justitie om de 24-uurs bereikbaarheidsdienst bij CoMensha onder te brengen voerde CoMensha een haalbaarheidsonderzoek uit. Het is voor CoMensha onmogelijk deze taak met de huidige personele bezetting en budget te realiseren.

CoMensha participeerde in een overleg met de beide ministeries en met de drie instellingen die de tijdelijke opvang uitvoeren. Signalen, bevindingen en knelpunten zijn door CoMensha ingebracht. De 24-uurs bereikbaarheid komt terug in de nieuwe aanbesteding Categorale Opvang.

3.3 Zorgcoördinatoren

Op 23 juni en 17 november heeft CoMensha voor de zorgcoördinatoren twee studiedagen georganiseerd. Tijdens deze succesvolle werkbijeenkomsten hebben de CoMensha-consulenten en de verschillende zorgcoördinatoren aandacht besteed aan het profiel van de zorgcoördinator en is een start gemaakt met de bespreking van een gezamenlijk intervisietraject voor zorgcoördinatoren. Voor ieder onderwerp is een werkgroep samengesteld.

3.4 Werkgroep profiel zorgcoördinator

In 2009 boog CoMensha zich over het standaardiseren van het profiel van de zorgcoördinator. Aan de werkgroep namen vier zorgcoördinatoren uit verschillende netwerken deel. Gedurende twee intensieve bijeenkomsten is het profiel van de zorgcoördinator aangevuld en aangescherpt.

Alle betrokkenen hebben de werkwijze in de werkgroep als prettig en constructief ervaren. Afgesproken is dat zorgcoördinatoren en CoMensha vaker gaan samenwerken om gezamenlijk tot heldere werkafspraken en protocollen te komen. Onder andere ook op het gebied van de registratie.

3.5 Werkgroep intervisie zorgcoördinatoren

Naar aanleiding van een meerdere malen geformuleerde behoefte is een werkgroep intervisie zorgcoördinatoren samengesteld. In de groep zitten totaal negen personen, één medewerker van CoMensha en van elke regio met een zorgcoördinator één zorgcoördinator.

Aan de hand van casuïstiek is het eigen functioneren kritisch bekeken. Doel van deze bijeenkomsten is uiteindelijk deskundigheidsbevordering en het verhogen van de kwaliteit van het product zorgcoördinatorschap.

4

Versterken van de mogelijkheden voor plaatsing en opvang

4.1 Inleiding

Als tweedelijnsorganisatie biedt CoMensha geen rechtstreekse hulp aan en opvang voor slachtoffers van mensenhandel. CoMensha vervult de rol van intermediair. Daar waar het aanbod nog niet of in onvoldoende mate is gerealiseerd (de witte vlekken), vervult CoMensha een stimulerende, aanjagende rol. De lokale netwerken zijn daarbij een belangrijk middel.

Een belangrijk punt bij het oprichten van netwerken is dat meer slachtoffers geplaatst kunnen worden binnen de opvang wanneer zorgcoördinatie binnen een zorgnetwerk is gerealiseerd. Hulpverleners en politie kunnen dan direct ondersteuning vragen, zodat het werken met slachtoffers van mensenhandel makkelijker en soepeler zal verlopen.

Denk jij wel eens na over uitbuiting? Uitbuiting komt vaker voor dan je denkt en niet alleen in de seksindustrie. CoMensha, het Coördinatiecentrum Mensenhandel, wordt elke dag geconfronteerd met diverse vormen van mensenhandel. Wist je bijvoorbeeld dat jouw Chinese afhaalmaaltijd wordt bereid door koks die 12 uur per dag werken voor € 1,50 per uur?

De Europese Commissie heeft 18 oktober 2009 uitgeroepen tot dag tegen de mensenhandel. CoMensha is hier blij mee, want er is helaas nog alle reden om aandacht te besteden aan de mensonterende gevolgen van mensenhandel.

CoMensha staat graag samen met jou stil bij alle vormen van mensenhandel. De slachtoffers van mensenhandel verdienen onze aandacht.

Denk eens na over uitbuiting! Sluit je ogen niet voor mensenhandel!

4.2 Rol en werkzaamheden CoMensha in de netwerken

In 2009 is een belangrijke stap gezet richting het standaardiseren en transparant maken van de activiteiten in de netwerken. Er is duidelijk in beeld gebracht welke activiteiten CoMensha in 2009 in de netwerken gaat verrichten en welke doelen ze daar voor het eind van het jaar mee wil behalen. In 2010 zal CoMensha een specifiek werkplan netwerkenopstellen en uitgebreider ingaan op de regionale diversiteit van de netwerken.

De netwerken hebben een belangrijke rol in het vervolmaken van de registratie en bij het verlenen van zorg. De nadruk ligt daarbij op het completeren van de registratie, niet op het uitbreiden van velden. CoMensha benadrukt in de netwerken welke doelen er bereikt kunnen worden door goed te registreren.

Naast het borgen dat meldingen en registratiegegevens consequent en volledig worden aangeleverd, wil CoMensha in de netwerken een kwaliteitsslag maken. Vastgelegd in heldere werkafspraken met netwerkpartners en in functiebeschrijvingen, van onder andere de zorgcoördinator. Binnen het team zijn afspraken gemaakt om de voortgang van dit proces te monitoren en te bewaken.

4.3 Activiteiten en behaalde resultaten in de netwerken

CoMensha's rol in alle regio's bestaat uit:

Een verbindende schakel zijn tussen de verschillende netwerken/regio's.

CoMensha vervult een *linking pin functie* op het gebied van:

- uitwisseling van nationale en regionale ontwikkelingen en mogelijkheden; verschillen in aanpak tussen de netwerken en tussen en binnen de verschillende beroepsgroepen/ketenpartners.
- Informatie uit het ene netwerk kan in het andere gebruikt worden en op nationaal niveau getild worden voor beleidsdoeleinden.
- CoMensha is aanspreekpunt voor vragen en problemen van alle ketenpartners en ondersteuner voor de zorgcoördinator.

De betrokkenheid van CoMensha bij de netwerken op lokaal niveau heeft als praktische functie:

- beter plaatsen van slachtoffers in de regio;
- de doorplaatsingsfunctie versterken;
- meer mogelijkheden realiseren voor begeleid wonen;
- structurele en volledige aanlevering van registratiegegevens borgen;
- helderheid bieden over wat CoMensha de regio te bieden heeft.

Een netwerk heeft ook als doel om een primair proces af te spreken in de regio als het gaat over de opvang/begeleiding van een slachtoffer van mensenhandel in de regio. CoMensha ondersteunt daarbij.

Bovengenoemde activiteiten worden uitgevoerd in alle netwerken waar CoMensha actief is. Onderstaande tabel beschrijft beknopt welke activiteiten CoMensha in de verschillende netwerken uitvoerde.

Netwerken

Activiteiten

Amsterdam

- CoMensha is deelnemer aan het netwerk Amsterdam.
- Het Amsterdams Coördinatiepunt Mensenhandel is druk bezig de verschillende stadsdelen voor te lichten. Stadsdeel Slotervaart gaat beginnen met een huiskamerproject voor slachtoffers van loverboys.
- Er zijn afspraken gemaakt om het protocol mensenhandel te vernieuwen en afspraken vast te leggen.

Brabant Midden en West

- CoMensha heeft een gesprek gehad met SMO. Dit heeft niet meteen concrete opvangplekken opgeleverd. SMO heeft aangegeven wel de ontwikkelingen van een regiobreed netwerk te willen blijven volgen en willen participeren waar mogelijk.
- CoMensha heeft een opzet gemaakt voor een gemeenschappelijke aanvraag voor een zorgcoördinator.

Brabant Noord

- Er is een nieuwe zorgcoördinator aangesteld voor slachtoffers van mensenhandel. CoMensha heeft samen met de nieuwe en de voormalige zorgcoördinator een aantal gesprekken gevoerd over de samenstelling van het netwerk, de uitbreiding van het werkgebied naar de hele regio en het takenpakket.
- Bespreken uitbreiding van uren in de regio van de zorgcoördinator.
- CoMensha heeft een start gemaakt met het herschrijven van het protocol mensenhandel.
- Bespreken knelpunten bij het plaatsen van slachtoffers met de beide opvangvoorzieningen. Deze bekijken intern of er mogelijkheden zijn voor het uitbreiden van het aantal plekken.
- Het Juridisch team van VVN Oss loopt tegen knelpunten aan in de begeleiding van Nigeriaanse cliënten er zijn er problemen met betrekking tot hun paspoort aanvraag. CoMensha houdt dit in de gaten en zal indien nodig een landelijk signaal afgeven.
- In 2009 werd het netwerk bericht over plannen tot opheffing van het Kernteam Mensenhandel van de politie Brabant Noord. Vanuit CoMensha is een brief opgesteld waarin CoMensha en de zorgcoördinator mede namens alle netwerkpartners hun zorg uitspreken over deze berichten en vragen om opheldering. De brief is gezonden aan de korpsbeheerder en de korpsleiding. Een reactie is nog niet ontvangen. CoMensha heeft hier ook aandacht voor gevraagd in de Task Force Mensenhandel.

Brabant Zuid Oost

- CoMensha heeft voor ketenpartners in Eindhoven e.o. een presentatie verzorgd en voorlichting gegeven over de B9 regeling en mensenhandel en daarbij het belang van zorgcoördinatie benadrukt.

Flevoland

- Politie Flevoland heeft een contactpersoon aangesteld met mensenhandel in haar portefeuille. Een werkbezoek heeft plaatsgevonden.
- Aanmelding van slachtoffers met Nederlandse nationaliteit is besproken.

Friesland

- CoMensha is lid van de stuurgroep van het netwerk Friesland en heeft meerdere stuurgroepvergaderingen bijgewoond.
- Ondersteunen van de zorgcoördinator (informatie- en expertisefunctie).
- Alle slachtoffers van mensenhandel in de provincie – vooral in de Asielzoekercentra (AZC's) - zijn door de zorgcoördinator geïdentificeerd. Voor deze slachtoffers moet de juiste hulp worden geregeld. De AZC's leveren geen specifieke diensten.
- CoMensha is in deze regio betrokken bij het vormgeven aan de zogenaamde "COA-keten". Deze wil een goede samenwerking realiseren tussen de verschillende ketenpartners die betrokken zijn bij de opvang en begeleiding van minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Met name op het moment dat ze de volwassen leeftijd bereiken is het belangrijk dat de verschillende partners elkaar weten te vinden. Na een probleemanalyse is in 2009 een start gemaakt met het in kaart brengen van ieders taken en verantwoordelijkheden. Dit proces zal in 2010 doorgang vinden en worden afgerond met een convenant.
- Ook is CoMensha in Friesland betrokken bij de ketencertificering van het NMF: de activiteiten die daartoe ondernomen worden hebben als neven doel dat ze een kwaliteitsinput aan het netwerk kunnen geven. In 2009 zijn de voorbereidingen getroffen, in 2010 gaan we hiermee aan de slag.

Gelderland Midden

- CoMensha heeft binnen HERA deskundigheidsbevordering in begeleiding van slachtoffers van mensenhandel verzorgd; in november 2009 heeft een training plaatsgevonden over de B9-procedure. De trainingen worden in 2010 voortgezet.

Gelderland Zuid (Nijmegen)

- CoMensha is actief betrokken bij de ontwikkelingen en heeft contacten met politie. De gemeente heeft een onderzoek laten verrichten naar jeugdprostitutie/slachtoffers loverboys in de omgeving van Nijmegen. Politie en CoMensha willen bewerkstelligen dat niet een apart loverboyproject ontstaat, maar dat mensenhandel in één project/netwerk/zoco opgenomen wordt.
- Gekeken wordt naar de mogelijkheid om voorlichting te geven op scholen over loverboys.

Gooi- en Vechtstreek

- Politie Gooi- en Vechtstreek zoekt nadere samenwerking met CoMensha. Werkbezoeken zijn in voorbereiding.

Groningen

- De zorgcoördinator van het netwerk mensenhandel Groningen is in 2009 druk bezig geweest met het veiligstellen van de benodigde fondsen om van start te gaan met een ketenaanpak mensenhandel. Dat is door bijdragen van de gemeente en de provincie Groningen gelukt en het netwerk zal begin 2010 een ketenregisseur aanstellen die de nieuwe structuur verder zal uitschrijven en in de praktijk vorm zal geven. CoMensha is ondersteunend geweest aan dit proces, met name als het ging om het concept-convenant en het profiel voor de ketenregisseur.

Haaglanden

- Tekort aan capaciteit bij Commerciële Zeden met als gevolg dat (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel te lang moeten wachten voordat zij een intake krijgen. Dit werkt door in de gehele keten. Slachtoffers blijven langer op ongeschikte plekken. CoMensha heeft dit punt neergelegd bij het EMM en heeft dit in het platform aangekaart. Slachtoffers die buiten de regio Haaglanden slachtoffer zijn geworden zullen eerder naar de regio waar zij slachtoffer zijn geworden verwezen worden.
- Er is veel aandacht voor de CoMensha registratie in het netwerk. De cijfers worden maandelijks up-to-date gehouden. Het gehele netwerk meldt bij CoMensha.
- Ook dit jaar is er door het netwerk Haaglanden een expertbijeenkomst georganiseerd. Doel van de bijeenkomst is om minder actieve partners van informatie te voorzien, partners te betrekken bij het netwerk en het vergroten van deskundigheid. CoMensha heeft voor actuele cijfers gezorgd.

IJsseland

- Bij de gemeente Zwolle is een nieuw contactpersoon mensenhandel. Hiermee is besproken dat het netwerk én de financiering van zorgcoördinatie als prioriteit op de beleidsagenda 2010-2014 komt. Er wordt aansluiting gezocht bij de Stuurgroep Huiselijk Geweld en de Stuurgroep Jeugdprostitutie.

Limburg Noord

- Onderhouden van contacten en het indienen van een financieringsaanvraag bij de gemeente Weert voor het aanstellen van een zorgcoördinator.

Limburg Zuid

- Meerdere contacten om weer beweging te krijgen in de aanvraag voor een zorgcoördinator. Hoewel de problematiek in de regio onderkend wordt, zijn er verschillen van opvatting over de aanpak van de zorgcoördinatie. Tot op dit moment is er nog geen zorgcoördinatie in de regio gerealiseerd. De insteek is om, in verband met de continuïteit, de zorgcoördinator meteen structureel te financieren.

Noord Holland Noord

- CoMensha heeft gesprekken gevoerd met de gemeente Alkmaar en de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD). Er zijn financiën beschikbaar om een gezondheidscentrum op te zetten en er is ruimte voor een zorgcoördinator.
- Een werkbezoek aan de nieuwe Procureur-generaal van het OM met mensenhandel in zijn portefeuille is afgelegd. Twee maal per jaar zal het OM aanschuiven bij een netwerkvergadering.
- Alkmaar heeft een ketenmanager Veiligheidshuis aangesteld. CoMensha is in december uitgenodigd om aan te sluiten bij het casusoverleg mensenhandel in het Veiligheidshuis Alkmaar. Ketenpartners kunnen via een centraal e-mailadres signalen mensenhandel melden.

Rotterdam

- In Rotterdam heeft de ketenregisseur mensenhandel (de GGD) het initiatief genomen de sociale kaart van Rotterdam-Rijnmond up to date uit te werken en op hun site te plaatsen. CoMensha heeft informatie hiervoor aangeleverd.
- Ook in Rotterdam heeft een student rechnerkunde van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) een onderzoek afgerond naar de aangiftebereidheid onder Oost-Europese slachtoffers van mensenhandel. CoMensha heeft als respondent in dit onderzoek gefungeerd. Het onderzoek is nog niet gepubliceerd.
- In het laatste kwartaal van 2009 is de zorgcoördinator van het netwerk druk bezig geweest met het inrichten van een aantal plaatsen voor de categorale opvang van slachtoffers van mensenhandel.

Twente

- Ondersteunen en coachen van de zorgcoördinator (in dienst bij CoMensha).
- Kennismaking en voorlichting met medewerkers van het COA en Vluchtelingenwerk en gewezen op de meldplicht bij CoMensha.
- Concept protocol is besproken. Er is gekozen voor een constructie van een stuurgroep mensenhandel die twee à drie keer per jaar bijeen zal komen en beleidszaken zal bespreken. Daarnaast zal de zorgcoördinator uitvoerenden vanuit verschillende disciplines maximaal twee keer per jaar bijeen roepen voor casusoverleg. Per cliënt stelt de zorgcoördinator in hoofdlijnen een zorgplan op en bespreekt deze met cliënt en de betrokken disciplines.
- Een struikelblok is de aanmelding van (mogelijke) slachtoffers en het moment van aanmelding van (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel.
- De *caseload* van de zorgcoördinator ligt eind 2009 op achttien cliënten, zeventien vrouwen en één man, voornamelijk afkomstig uit Azië en Afrika. Het betreft in alle gevallen meerderjarige slachtoffers.
- Er is een start gemaakt met een evaluatie van het eerste jaar.

Utrecht

- CoMensha heeft de nieuwe zorgcoördinator ondersteund bij haar werkzaamheden. Gezamenlijk is het cliëntenbestand bekeken en bezien hoe het netwerk de komende tijd verder vorm gegeven moet worden.
- Het uitwisselen van informatie en gegevens is besproken in het netwerk. Het OM maakt deel uit van het netwerk en gaat met alle partners in Utrecht een samenwerkingsconvenant sluiten over gegevensuitwisseling.
- Slachtofferhulp Utrecht en het Rode kruis zijn gestart met de juridische ondersteuning van slachtoffers van mensenhandel.
- Door samenwerkingsverbanden tussen opvanginstellingen zijn er afgelopen jaar vele wisselingen in het netwerk geweest.
- Het protocol is besproken. Aan alle betrokkenen is gevraagd om scherp te kijken naar het protocol en te komen met eventuele wijzigingen. De wens is om een doorverwijsschema op te nemen. Doel: duidelijkheid over de te nemen stappen bij een (mogelijk) slachtoffer mensenhandel. De bedoeling is om in het voorjaar 2010 het vernieuwde protocol mensenhandel te presenteren.
- Vanwege de TOSM vindt er maandelijks overleg plaats tussen CoMensha en de (plaatsvervangend) zorgcoördinator de sectormanager opvang.

5

Voorlichting en informatievoorziening

5.1 Inleiding

De behoefte aan informatie over mensenhandel en over slachtoffers van mensenhandel groeit. Dit komt voort uit de toenemende politieke en publieke belangstelling voor dit belangrijke thema.

CoMensha geeft regelmatig voorlichting en verschaft informatie aan zoveel mogelijk beroepsgroepen over de verschillende aspecten van mensenhandel en de zorgketen voor slachtoffers van mensenhandel. Daarnaast levert CoMensha kennis en kunde en vervult ze de rol van adviesorgaan voor beleidsmakers van verschillende ministeries en andere stakeholders.

Denk jij wel eens na over uitbuiting? Uitbuiting komt vaker voor dan je denkt en niet alleen in de seksindustrie. CoMensha, het Coördinatiecentrum Mensenhandel, wordt elke dag geconfronteerd met diverse vormen van mensenhandel. Wist je bijvoorbeeld dat landarbeiders als 'moderne slaven' worden behandeld, zodat jij lekker kunt genieten van een bord asperges?

De Europese Commissie heeft 18 oktober 2009 uitgeroepen tot dag tegen de mensenhandel. CoMensha is hier blij mee, want er is helaas nog alle reden om aandacht te besteden aan de mensonterende gevolgen van mensenhandel.

CoMensha staat graag samen met jou stil bij alle vormen van mensenhandel. De slachtoffers van mensenhandel verdienen onze aandacht.

Denk eens na over uitbuiting! Sluit je ogen niet voor mensenhandel!

Belangrijke doelen bij voorlichting en informatievoorziening zijn:

- het stroomlijnen en bevorderen van optimale opvang en begeleiding voor slachtoffers van mensenhandel;
- het stimuleren en intensiveren van de samenwerking tussen organisaties, zodat een sluitend aanbod voor slachtoffers gerealiseerd kan worden;
- het inzicht geven aan diverse beroepsgroepen (nieuwe en huidige) die in aanraking komen met mensenhandel - met aandacht voor andere vormen dan seksuele uitbuiting - in de signalen van mensenhandel;
- het stimuleren van de organisaties, betrokken bij de opvang voor en hulp aan slachtoffers van mensenhandel, om slachtoffers bij CoMensha aan te melden voor registratie;
- het beantwoorden van vragen over mensenhandel, gesteld door diverse media;
- het bevorderen van maatregelen die ten goede komen aan de positie van slachtoffers van mensenhandel;
- het adviseren van beleidsmakers bij het maken van keuzes en stellen van prioriteiten in het mensenhandelbeleid.

5.2 Informatie- en adviesvragen

Ook in 2009 werd CoMensha dagelijks benaderd met informatie- en adviesvragen. Dit gebeurde vooral via de telefoon en e-mail. Informatie- en adviesvragers zijn vooral bij slachtoffers van mensenhandel betrokken hulp- en opvangorganisaties, advocaten, politie en overheidsinstellingen, zowel op nationaal als internationaal niveau. Ook Niet Gouvernementele Organisatie (NGO's), opvanghuizen en studenten uit de hele wereld wisten CoMensha te vinden met vragen over haar werkzaamheden en vragen over het Nederlandse mensenhandelbeleid.

Vragenstellers geven aan vaak al meerdere organisaties te hebben benaderd. CoMensha geeft als een van de weinige organisaties antwoord. De vragen gaan meestal over uitbuiting (in de prostitutie), loverboys, (inter)nationaal beleid, de B9 en de positie van het slachtoffer in het Nederlandse beleid.

Ook particulieren (derden) weten CoMensha te vinden. Zo is CoMensha bijvoorbeeld gebeld door een particulier die een meisje van 18 jaar heeft ontmoet die al twee weken buiten sliep en niet wist waar ze heen moest. Zij is naar Nederland gehaald om in de prostitutie te werken. De medewerker van de helpdesk adviseerde contact op te nemen met de politie in die regio en heeft het telefoonnummer doorgegeven van het mensenhandelteam. De volgende dag belde de politie met CoMensha met de aanmelding en een verzoek om opvang voor de betreffende vrouw. Voor haar werd een veilige plek in de opvang gevonden.

Bezorgde ouders en slachtoffers met hulpvragen nemen ook geregeld contact op met CoMensha. Een meisje dat slachtoffer van een loverboy is en aangifte deed, worstelt bijvoorbeeld met de neiging om terug te gaan naar haar 'vriend'. CoMensha heeft haar in contact gebracht met de zorgcoördinator in haar regio.

Studenten en scholieren die met het onderwerp mensenhandel bezig zijn, weten CoMensha goed te vinden. Het gaat vaak om uitgebreide vragen en antwoorden waar CoMensha veel tijd aan besteedt.

Opvallend zijn de vele verzoeken om advocaten die gespecialiseerd zijn in de B9. Om een beter overzicht te krijgen, heeft CoMensha de Raad voor de Rechtsbijstand benaderd met het verzoek een lijst aan te leveren van alle advocaten die de gespecialiseerde *OSR cursus Mensenhandel* hebben gevolgd. CoMensha heeft contact opgenomen met alle advocaten op deze lijst en vroegen of ze inderdaad de cursus hebben gevolgd, of ze ervaring hebben in het bijstaan van slachtoffers en of ze bezwaar hebben om op een lijst van CoMensha te komen. De meeste advocaten reageerden positief. De lijst met gespecialiseerde advocaten is in 2010 beschikbaar.

Tot slot: CoMensha staat regelmatig de landelijke en lokale pers en media te woord. Onderwerpen waar CoMensha in 2009 voor werd benaderd zijn, onder andere het incident in Someren over de aspergestekers, de ontsnapping van Saban B., (jeugd)prostitutie, de e-card actie en mensenhandel in het algemeen.

5.3 Voorlichtings- en adviseringactiviteiten

5.3.1 Voorlichtingsactiviteiten

In 2009 heeft CoMensha een actieve rol gespeeld bij de volgende activiteiten:

Voorlichting aan:

De politie, tijdens een gastles aan de politieacademie:

CoMensha geeft jaarlijks meerdere gastlessen aan de politieacademie. Politieagenten die in het kader van hun certificering lessen volgen, krijgen informatie over slachtoffers van mensenhandel, de opvang in Nederland en over de rol van CoMensha.

Delegatie uit Jordanië:

Informatie over de Nederlandse mensenhandelsituatie en de werkzaamheden van CoMensha.

Delegatie uit Finland:

Voorlichting over de mensenhandelsituatie in Nederland en de werkzaamheden van CoMensha.

Dokters van de Wereld, Amsterdam:

voorlichting aan een groep artsen die vrijwillig spreekuur draaien voor mensen die ongedocumenteerd zijn. CoMensha heeft hier aandacht besteed aan signalen van mensenhandel. Bij vermoeden van mensenhandel kan altijd contact met CoMensha opgenomen worden om te bespreken wat het beste gedaan kan worden.

Een delegatie uit Nigeria:

In het kader van het International Organization for Migration (IOM) Nigeria project (zie ook paragraaf 6.8) heeft CoMensha voorlichting gegeven aan medewerkers van het National Agency for Prohibition of Traffic in Persons (NAPTIP), het IOM en vertegenwoordigers van verschillende Nigeriaanse NGO's. Thema van de voorlichting was het werk van CoMensha en de raakvlakken met het werk van NAPTIP, de B9 en het cliëntenverwijssysteem. De presentatie is goed ontvangen en de Nigeriaanse organisaties hebben aangegeven dat zij voor CoMensha een actieve rol zien weggelegd in het project.

De Amerikaanse Ambassade:

Ieder jaar verschijnt het Amerikaanse **Trafficking in Persons** (TIP)- rapport. In dit uitgebreide rapport beschrijft de Amerikaanse overheid per land wat er op mensenhandelgebied gebeurt en worden beleidssuggesties gegeven. Een deel van de cijfers van CoMensha is terug te vinden in de rapportage. Vertegenwoordigers van de Amerikaanse ambassade die de gegevens over Nederland verzamelen, hadden vragen over de interpretatie van de statistieken. Inmiddels is de rapportage verschenen en wordt CoMensha en een deel van haar werkzaamheden goed genoemd.

Casa Brasil Holanda:

Casa Brasil Holanda is een vereniging voor Braziliaanse vrouwen die (il)legaal in Nederland verblijven. Zij assisteren en verwijzen Braziliaanse vrouwen door naar geschikte instanties als ze problemen hebben. Ze richten zich onder andere op vrouwen die in de prostitutie zitten. CoMensha heeft voorlichting gegeven over haar werk en aangegeven dat Brazilië een belangrijk land van herkomst is (nummer 9 in de nationaliteiten top 10 van 2008). Afsproken is dat bij vermoedens van mensenhandel de medewerkers van Casa Brasil Holanda contact opnemen met CoMensha.

De Franse rapporteur:

Johanne Vernier heeft de opdracht het eerste Franse rapport over mensenhandel in Frankrijk te schrijven. In dit kader heeft ze vijf maanden onderzoek in Nederland gedaan om aanbevelingen te kunnen formuleren. CoMensha heeft met haar gesproken over het Nederlandse mensenhandelbeleid en heeft o.a. de knelpunten in de opvang aangekaart. Opvallend is dat Frankrijk negatieve ervaringen heeft met categorale opvang. De opvang werd vergeleken met een 'gouden gevangenis' die snel door mensenhandelaren werd gevonden. CoMensha heeft aangegeven dat de huidige decentrale versnipperde opvang in Nederland ook niet ideaal is. Per opvanglocatie kunnen slechts enkele slachtoffers van mensenhandel opgenomen worden en de specifieke expertise is vaak gering.

Politie Zuid Holland Zuid:

Een politieteam dat zich bezighoudt met onderzoek naar seksgerelateerde uitbuiting heeft CoMensha bezocht. CoMensha heeft voorlichting gegeven over haar werk. Het politieteam is op dit moment bezig met een onderzoek naar uitbuiting in de regio en komt binnenkort met een lijst van aanbevelingen. CoMensha wordt hierin meegenomen als landelijke organisatie voor informatie en advies met regionale netwerken.

Trainees van het Ministerie van Justitie:

Een groep van trainees van het ministerie van Justitie maakt kennis met de verschillende terreinen waar justitie actief is. In dit kader is een middag aan het onderwerp mensenhandel besteed. CoMensha heeft met onder andere BNRM een presentatie gegeven over het werkveld. Er is kort uitgelegd wat mensenhandel is en wat de B9 inhoudt.

Een stagiaire uit Bonaire:

CoMensha heeft voorlichting gegeven over haar taken en rollen aan een stagiaire uit Bonaire die stage loopt bij het EMM.

SKIN:

CoMensha heeft voorlichting gegeven aan Samen Kerk in Nederland (SKIN). SKIN krijgt binnen de kerken regelmatig te maken met slachtoffers mensenhandel. Doel van deze bijeenkomst was te weten te komen wat CoMensha doet, wanneer CoMensha ingeschakeld kan worden en wat CoMensha voor SKIN kan betekenen. Er zijn met veel ketenpartners al gesprekken gevoerd. SKIN is bezig een stroomschema te ontwikkelen zodat alle pastors precies weten wat te doen wanneer zij te maken hebben met een slachtoffer mensenhandel.

Student Recherchekunde:

Een student Recherchekunde van de Politieacademie doet onderzoek naar de aangiftebereidheid bij Oost-Europese slachtoffers van uitbuiting in de prostitutie: *Oost west thuis best?* CoMensha heeft deze student te woord gestaan en heeft voorlichting gegeven over haar werkzaamheden en ervaringen uitgewisseld;

Student Strafrecht en Criminologie:

Een student Strafrecht en Criminologie aan de Rijks Universiteit Groningen doet een vergelijkend onderzoek tussen de Nederlandse B9-regeling en het Belgische statuut mensenhandel over Nigeriaanse slachtoffers van mensenhandel. CoMensha heeft een presentatie gegeven over haar ervaringen met de B9 regeling en Nigeriaanse slachtoffers van mensenhandel;

Palmeras.

CoMensha heeft met Palmeras informatie uitgewisseld over mogelijke plaatsing van cliënten. Palmeras is een huis op Tenerife dat zich richt op jongeren waarvoor het beter is, om welke reden dan ook, tijdelijk Nederland te verlaten. Als een persoonsgebonden budget geregeld kan worden, kunnen ook net meerderjarige jongeren door CoMensha, via Stichting Salida, geplaatst worden.

ChristenUnie.

CoMensha heeft de heer Anker, Tweede Kamerlid voor de ChristenUnie, op werkbezoek gehad. Algemene informatie over de werkzaamheden van CoMensha en de knelpunten in de uitvoering van de B9 zijn uitvoerig besproken.

Amerikaanse studente:

Een Amerikaanse studente vanuit het [Watson Fellowship Programme](#) doet een jaar lang onafhankelijk onderzoek naar prostitutiewetgeving en de invloed daarop op mensenhandel in een aantal bestemmingslanden waaronder Nederland. CoMensha heeft een aantal vragen voor haar onderzoek beantwoord en voorlichting gegeven over haar werkzaamheden.

Noors bezoek:

Het ENARO-programma is een uitwisseling op het gebied van organisaties die met asielzoekers werken. De Noorse kandidaat werkt in een eerste opvangcentrum voor minderjarige asielzoekers. Het was een wederzijdse kennismaking met nationale wetgeving en praktijken op het gebied van asiel en mensenhandel.

Poolse delegatie:

De Poolse delegatie bracht een bezoek aan Nederland in het kader van een Europees project [Prevention of trafficking in Women from Central and Eastern Europe. Information-Prevention-Identification-Intervention.](#)

In het gesprek zijn de Nederlandse en Poolse situatie met elkaar vergeleken.

Delegatie van ministerie van Justitie:

Na de zomer heeft een delegatie van het ministerie van Justitie CoMensha bezocht. De delegatie bestond uit verschillende experts van de directies Migratiebeleid (DMB) en Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding (DRC). Zowel de beleidsmedewerkers als de financieel inhoudelijke experts waren bij dit bezoek aanwezig. Doel van het bezoek was (nader) kennismaken met de werkzaamheden van CoMensha. Verschillende onderwerpen zijn aan bod gekomen, zoals de categorale opvang, maar de nadruk lag vooral op het nut en de noodzaak van de (zorg)netwerken en de rol die CoMensha en de zorgcoördinator hierin hebben. Een helpdeskmedewerker en de zorgcoördinator van Utrecht hebben presentaties verzorgd. Tot slot heeft de delegatie een bezoek gebracht aan de werkplekken van CoMensha. Zowel de delegatie als CoMensha heeft het bezoek als zeer nuttig en positief ervaren.

Delegatie uit Sint Maarten:

In het kader van de samenwerking met Aruba en de Nederlandse Antillen op het gebied van de bestrijding van de mensenhandel heeft CoMensha voorlichting gegeven over haar werkwijze en haar ondersteuning aangeboden voor in de nabije toekomst op het gebied van registratie en opvang van slachtoffers mensenhandel.

Promotieonderzoek:

Een Nederlandse arts werkzaam bij de [World Health Organization](#) (WHO) in Geneve gaat een 3 jarig promotieonderzoek verrichten naar de gezondheid bij slachtoffers van mensenhandel in Nederland, Oekraïne, Moldavië en Wit-Rusland. Dit gaat hij doen via [The London School of Hygiene and Tropical Medicine](#) die gespecialiseerd is in [public health](#). Bij deze universiteit zijn een aantal baanbrekende studies verricht naar gezondheid bij slachtoffers van mensenhandel. CoMensha ondersteunt het onderzoeksproject en gaat hem bij zijn onderzoek faciliteren.

Bezoek Zweedse Rapporteur Menshandel Mw. Wahlberg:

De Zweedse rapporteur mensenhandel heeft verzocht met een aantal NGO's te spreken tijdens een bezoek aan Nederland. De bijeenkomst vond plaats bij BLinN. Zweden kent sinds 1 januari 2008 een wet die prostitutiebezoek strafbaar stelt (boete of gevangenisstraf). Uit Zweeds onderzoek zou onder andere blijken dat de meeste prostituees rond hun dertiende en veertiende jaar in het vak beginnen. Vergelijkbare wetgeving is sinds 1 januari 2009 van kracht in Noorwegen en IJsland volgt vermoedelijk binnenkort. Zweden wordt door andere EU-lidstaten wel eens gezien als een land dat prostitutie gelijkstelt met mensenhandel. Als voorzitter van de EU heeft Zweden hun beleid ten aanzien van prostitutie en mensenhandel actief onder de aandacht van andere lidstaten gebracht (onder de noemer dat uitkomsten van onderzoek ter beschikking worden gesteld), evenals kort geleden hun verkoopbeleid van alcohol. Het was een open gesprek over de Nederlandse opvattingen t.a.v. seksuele uitbuiting, opvang, alsook de voorziene vergunningplicht voor bordeelhouders, landelijke registratieplicht voor prostituees en escort, en beboeting van bezoekers van onvergunde bordelen.

Onderzoek Nigeriaanse slachtoffers.

Een student doet onderzoek naar de ervaringen van Nigeriaanse slachtoffers van mensenhandel met de B9-procedure en de effecten van voodoo op de aangiftebereidheid van deze slachtoffers. Behalve als respondent is CoMensha hier ook opgetreden als koppelaar van verschillende partijen.

5.3.2 Beleidsadviseringactiviteiten

Het verbeteren van de positie van slachtoffers van mensenhandel in de zorgketen en in het Nederlandse mensenhandelbeleid is het uitgangspunt bij alle beleidsadviserende taken van CoMensha. CoMensha onderhoudt contacten binnen een breed netwerk van nauw bij de zorg voor het slachtoffer betrokken organisaties en beleidsmakers. Ze wordt regelmatig gevraagd haar kennis en expertise ter beschikking te stellen, tijdens onder andere expertmeetings en bij het becomingentariëren van wetgeving. CoMensha kan door de korte lijnen snel binnen het netwerk terecht als ze zelf vragen heeft of verbeteringen wil doorvoeren in de hulp- en dienstverlening aan slachtoffers.

Inhoudelijke bijdragen

In 2009 heeft CoMensha een directe en pro-actieve bijdrage geleverd op de volgende gebieden:

Concept Wetsvoorstel Prostitutie:

Op verzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft CoMensha begin 2009 commentaar gegeven op het concept wetsvoorstel **Regulering prostitutie en bestrijding misstanden in de seksbranche**. CoMensha heeft een reactie gegeven. CoMensha is voorstander van een landelijke kaderwet met zo min mogelijk ruimte voor individuele gemeenten.

Prostitutie Rondetafel bijeenkomst:

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) had in december het wetsvoorstel **Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche** in behandeling. De commissie heeft besloten om ter voorbereiding van de wetsbehandeling voorafgaand een rondetafelgesprek te houden om zich door het veld te kunnen laten informeren over het wetsvoorstel. Namens de commissie is CoMensha uitgenodigd om aan dit rondetafelgesprek deel te nemen in de Tweede Kamer, samen met een dertigtal andere genodigden. CoMensha heeft hier het standpunt ingenomen het wetsvoorstel zoals die op dat moment in de kamer lag niet te ondersteunen aangezien er aan een aantal randvoorwaarden op registratiegebied niet wordt voldaan en er onvoldoende ingegaan is op het advies van de Raad van State.

Meldplicht en B9:

Niet alle instanties die in aanraking komen met slachtoffers van mensenhandel hebben een meldplicht. Begin 2009 heeft CoMensha in een notitie hiervoor aandacht gevraagd bij het ministerie van Justitie. Ook tijdens verschillende overleggen, onder andere bij de Task Force Mensenhandel en in media is aandacht gevraagd voor dit probleem. Om een complete registratie te kunnen bijhouden is dit van essentieel belang. Tevens is het nodig dat een minimale gegevensset wordt vastgesteld. Zie verder paragraaf 2.5 en 2.8.

Oproep aan de minister voor Jeugd en Gezin:

CoMensha heeft samen met de FO een oproep gedaan aan de minister voor Jeugd en Gezin om er voor te zorgen dat er voldoende huisvesting- en zorgaanbod komt voor minderjarige meisjes die slachtoffer zijn van mensenhandel. Jaarlijks zijn minstens 100 meisjes dubbel slachtoffer. Eerst omdat zij misbruikt zijn door loverboys en vervolgens door het ontbreken van de zorg die ze zo hard nodig hebben. De minderjarige meisjes worden nog steeds in het kader van een OTS (ondertoezichtstelling) in een gesloten inrichting geplaatst. Dit is geen geschikte plek voor slachtoffers. Jeugdzorg moet snel beleid ontwikkelen voor deze kwetsbare groep jongeren. CoMensha en FO hebben hun expertise en kunde ter ondersteuning aangeboden.

Modern Migratiebeleid:

In het kader van het Moderne Migratiebeleid wordt de vreemdelingenwetgeving in Nederland aangepast. CoMensha heeft samen met de FO deze nieuwe wet bestudeerd. Voor slachtoffers van

mensenhandel verandert er, op de naam van de verblijfsvergunning na, inhoudelijk niets. CoMensha heeft het ministerie van Justitie dan ook laten weten inhoudelijk niet verder te reageren.

Rondetafel bijeenkomst Vreemdelingendetentie:

CoMensha heeft op verzoek van de vaste kamercommissie van Justitie een bijdrage geleverd aan een ronde tafel bijeenkomst over vreemdelingenbewaring. In een *position paper* heeft CoMensha aangegeven dat vreemdelingendetentie geen geschikte plek is voor slachtoffers van mensenhandel. Daarnaast onderschrijft CoMensha de aanbevelingen uit het BLinN rapport "**Uitgebuit en in de bak**" waarin de positie van slachtoffers mensenhandel in vreemdelingendetentie tegen het licht wordt gehouden.

• Ontsnapping Saban B:

De ontsnapping van de veroordeelde mensenhandelaar Saban B. heeft CoMensha bezig gehouden. De directeur van CoMensha heeft tijdens verschillende televisie- en kranteninterviews benadrukt wat de gevolgen voor slachtoffers van mensenhandel zijn en heeft de minister van Justitie geadviseerd maatregelen te nemen om dit soort ontsnappingen in de toekomst te voorkomen en meer zorgvuldigheid te betrachten bij het verlenen van verlof aan mensenhandelaren. CoMensha heeft een opiniestuk geschreven wat gepubliceerd is in het Reformatorisch dagblad en bijdragen geleverd aan het AD, de NRC en de Telegraaf. Op televisie is CoMensha te zien geweest bij RTL nieuw, Hart van Nederland en Netwerk.

Vervoer slachtoffers van mensenhandel: zie paragraaf 2.4.

Gemeenteraadsverkiezingen:

Op 3 maart 2010 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. De lokale partijen werken aan het opstellen en afronden van het partijprogramma. De FO heeft haar leden een voorbeeldbrief gestuurd met daarin een 7-tal onderwerpen die voor de branche en de cliënten van belang zijn. Op verzoek van CoMensha is een van de onderwerpen het aanstellen van een zorgcoördinator voor slachtoffers van mensenhandel.

Algemeen overleg mensenhandel:

Op 10 juni 2009 vond een Algemeen Overleg (AO) mensenhandel in de Tweede kamer plaats over de kabinetsreactie op het rapport 'De mens beschermd en de handel bestreden' van de ACVZ en het rapport vreemdelingenbewaring 'Uitgebuit en in de bak!' van BLinN. CoMensha heeft ter voorbereiding van dit AO een notitie naar de leden van de vaste kamercommissie van Justitie gestuurd, waarin zij speciale aandacht vraagt voor de bescherming van slachtoffers mensenhandel op lange termijn.

Tijdens het AO heeft de staatssecretaris toegezegd voorlopig het beleid te willen laten zoals het is. Wel zal onderzoek worden gedaan naar het begrip 'medewerking verlenen' in plaats van aangifte doen in relatie tot het wel/niet verkrijgen van een verblijfstatus en zal worden gekeken naar Italië waar het strafrecht en vreemdelingenrecht al losgekoppeld zijn. CoMensha is vooralsnog tevreden met deze toezeggingen.

Jeugdprostitutie:

Mede naar aanleiding van het beantwoorden van kamervragen door de minister voor Jeugd en Gezin heeft CoMensha toelichting gegeven op de verschillen tussen de registratie van (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel en de registratie jeugdprostitutie. Het project registratie jeugdprostitutie heeft hierdoor een nieuwe impuls gekregen. Zie verder paragraaf 2.9

Algemeen overleg met het ministerie van SZW:

Op 11 juni vond een Algemeen Overleg (AO) mensenhandel in de Tweede Kamer plaats over onder andere de Roemeense aspergestekers in Someren. CoMensha heeft ter voorbereiding een notitie naar de leden van de vaste kamercommissie van het ministerie van SZW gestuurd waarin zij speciale aandacht vraagt voor het feit dat de slachtoffers niet bij CoMensha gemeld zijn. De notitie is positief ontvangen door medewerkers van het ministerie van SZW. Ter voorbereiding op het AO heeft CoMensha een uitgebreid gesprek gehad met het ministerie van SZW over de rol van CoMensha binnen de mensenhandelketen en de betekenis van het begrip "geringste aanwijzing" in de B9.

De samenwerking met de SIOD en het ministerie van SZW heeft door het AO een positieve impuls gekregen. De (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel zijn alsnog gemeld en de afspraken binnen de SIOD over het rechtstreeks melden aan CoMensha zijn rond.

Tijdens de discussie in de Tweede Kamer bleek dat lang niet alle tweede Kamerleden een goed beeld van mensenhandel buiten de prostitutiesector hebben. CoMensha is mede naar aanleiding van dit overleg een e-cardactie begonnen (zie verder paragraaf: 5.6)

Overige inhoudelijke bijdrage en (expert)bijeenkomsten:

CoMensha woont regelmatig (expert)bijeenkomsten bij waarbij CoMensha 'voedt en wordt gevoed'. Tijdens deze (expert)bijeenkomsten laat CoMensha zich informeren over actuele en komende ontwikkelingen op mensenhandelgebied. Daarnaast maakt CoMensha van deze bijeenkomsten gebruik om de expertise van CoMensha over onderwerpen als slachtofferzorg, opvang, registratie en algemeen mensenhandelbeleid te delen. CoMensha wordt vaak uitgenodigd en initieert bij knelpunten ook zelf bijeenkomsten.

In 2009 nam CoMensha deel aan de volgende (expert)bijeenkomsten:

Bijeenkomst BNRM over kansloze aangiftes en mogelijkheid tot het vergroten van aangiftebereidheid:

CoMensha is van mening dat als de positie en rechten van het slachtoffer beter worden geborgd, de aangiftebereidheid van slachtoffers van mensenhandel toeneemt en de inhoud van de aangifte beter wordt.

Rondetafel bijeenkomst BNRM over overige uitbuiting (als voorbereiding op congres):

BNRM heeft deze bijeenkomst georganiseerd om het onderwerp breder op de kaart te zetten. Experts uit België deelden best practices.

Congres BNRM overige uitbuiting:

Tijdens dit congres heeft CoMensha twee workshops bijgewoond: 'Labour market: Regulating the labour market' en 'Labour market: demand and supply of vulnerable workers'.

Noodfonds BLinN:

CoMensha is lid van de stuurgroep van het noodfonds van BLinN. Dit fonds verstrekt leningen en giften aan slachtoffers van mensenhandel in financiële nood. Deze nood ontstaat vaak als er problemen zijn bij de inschrijving in het GBA of problemen zijn bij de verblijfsvergunning. Tijdens de bijeenkomsten worden knelpunten besproken.

Themamiddag BLinN over vreemdelingenbewaring:

BLinN heeft een rapport over slachtoffers van mensenhandel in vreemdelingendetentie uitgebracht. Tijdens deze bijeenkomst werd het rapport gepresenteerd en werd de inhoud toegelicht. CoMensha kan zich vinden in de inhoud van het rapport en heeft dit ook actief uitgedragen bij de rondetafel bijeenkomst vreemdelingenbewaring in de tweede kamer, zoals hierboven vermeld.

Bijeenkomst Ministerie van SZW over informatiekaart overige uitbuiting.

Toelichting zie paragraaf 2.7.4.

Bijeenkomsten SIOD over melden slachtoffers van mensenhandel.

De SIOD is in de loop van het jaar rechtstreeks (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel gaan melden aan CoMensha ten behoeve van het compleet maken van de CoMensha-registratie.

Bijeenkomst met BLinN en de Stichting Religieuzen tegen vrouwenhandel (SRTV) over problemen rond inschrijven slachtoffers in de GBA.

Slachtoffers moeten zich inschrijven in de GBA. Hiervan zijn voorzieningen zoals een uitkering, opvang en studiebeurs afhankelijk. Vaak lukt het slachtoffers niet zich in te schrijven omdat ze geen paspoort hebben. Dit heeft gevolgen voor het slachtoffer, maar ook voor andere instanties. Slachtoffers vallen tussen wal en schip en de helpdesk/zorgcoördinator is veel extra tijd kwijt met de ondersteuning. CoMensha heeft met de NVVB afgesproken extra aandacht te vragen voor dit onderwerp. In 2010 wordt dit verder uitgewerkt.

Bijeenkomst ministerie van Justitie over verbetering positie van slachtoffers van mensenhandel:

De Task Force Mensenhandel heeft aangegeven meer aandacht te willen voor de positie van het slachtoffer en de mogelijkheid tot het verhalen van (niet-)materiële schade op de dader. Tijdens deze bijeenkomst heeft CoMensha contacten gelegd met Slachtofferhulp Nederland en het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Zie ook paragraaf 5.5.2.

OM:

CoMensha heeft een afspraak met het OM geïnitieerd over de samenwerking en de onduidelijkheid rond sepotbeslissingen. Tijdens deze bijeenkomst zijn nieuwe werkafspraken gemaakt en heeft het OM aangegeven de openstaande vragen over onder andere sepotbeslissingen zo spoedig mogelijk schriftelijk te beantwoorden.

Hera:

CoMensha is een aantal keren naar Hera Opvang op werkbezoek geweest in verband met het vergroten van deskundigheid van medewerkers in de begeleiding van slachtoffers van mensenhandel. Een deskundige op het gebied van de B9 is door CoMensha benaderd en aan de opvang gekoppeld. De aanwezigheid van CoMensha tijdens de cursus was van toegevoegde waarde. De samenwerking met de opvang is gesterkt.

Werkconferentie BLinN:

Signalen en hulpverlening van Chinese slachtoffers van mensenhandel was het thema. CoMensha heeft deelgenomen aan de werkconferentie. De dag heeft nieuwe inzichten, contacten en informatie opgeleverd.

Stuurgroep Mensenhandel en rol gemeenten:

CoMensha is samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), verschillende gemeenten, BNRM en de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken lid van de stuurgroep **Mensenhandel en rol gemeenten**. Tijdens verschillende stuurgroepvergaderingen is besloten tot een aantal voorlichtingen, die speciaal gericht zijn op gemeenten. Doel is om aandacht te vragen voor de speciale rol die de gemeente heeft. De directeur CoMensha gaat in dit kader voorlichting geven aan de leden van de Commissie Zorg van de VNG en medewerkers van CoMensha gaan voorlichting geven aan beleidsambtenaren.

Onderzoek Verwey Jonker Instituut:

Het ministerie van Justitie en het OM hebben, in het kader van de aanpak van de georganiseerde criminaliteit, de bestrijding van mensenhandel tot een van de speerpunten van het opsporings- en

vervolgingsbeleid bestempeld. Om de effectiviteit van dat beleid te vergroten, worden systematisch knelpunten aangepakt. Eén van die knelpunten betreft een beperkt besef van de ernst en een beperkte kennis van de aard van mensenhandel in delen van de strafrechtsketen. Aan het Verwey Jonker Instituut is gevraagd om onderzoek te doen naar wat het betekent om slachtoffer van mensenhandel te zijn. Doel van dit onderzoek is de ontwikkeling van middelen en instrumenten om kennis bij de strafrechtsketen te vergroten en zo de kansen op een succesvolle opsporing en vervolging te doen toenemen. Het Verwey Jonker Instituut heeft CoMensha benaderd met de vraag om het instituut te helpen bij het in contact komen met slachtoffers van mensenhandel. Omdat CoMensha inschat dat het onderzoek een belangrijke bijdrage kan leveren aan de positie van slachtoffers in Nederland en het bestrijden van mensenhandel, heeft CoMensha haar medewerking aan het onderzoek verleend.

Werkgroep Bosch Films:

CoMensha zit als enige NGO in de redactie van een politiefilm die aandacht besteed aan mensenhandel. Tijdens de redactievergadering heeft CoMensha haar rol uitgelegd en aangegeven welke overige organisaties benaderd dienen te worden.

Uitgebreid Interdepartementaal Overleg (UIDO):

Twee maal per jaar vindt het UIDO plaats. Verschillende departementen en NGO's wisselen hier informatie uit. CoMensha heeft hier toelichting gegeven over de registratiecijfers en uitgelegd waarom slachtoffers van loverboys niet apart geregistreerd worden. Ook is het punt van de doorstroom binnen de vrouwenopvang aangekaart. VWS heeft aangegeven hier verder met CoMensha tijdens de besprekingen categorale opvang over te willen denken

Landelijk Prostitutie Overleg (LPO):

Meerdere malen per jaar vindt het Landelijk Prostitutie Overleg plaats. CoMensha schuift hier met enige regelmaat bij aan om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen binnen de prostitutiebranche.

BLinN:

Er vindt zeswekelijks afstemmingsoverleg plaats tussen BLinN en CoMensha. Verdere samenwerking en raakvlakken worden besproken, naast de problemen in de hulpverlening. Beide organisaties informeren elkaar over hun activiteiten en ondersteunen elkaar waar mogelijk.

Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW):

CoMensha levert ieder jaar een bijdrage aan de VN schaduwrapportage CEDAW over de positie van de vrouw en vrouwenrechten. Actuele registratiecijfers en punten om op te nemen in de rapportage zijn besproken met de schrijvers. De rapportage is in november 2009 verschenen en mede ondertekend door CoMensha.

SOA/AIDS:

SOA/AIDS Nederland heeft in Den Haag een politiek ontbijt georganiseerd voor kamerleden. CoMensha heeft tijdens deze bijeenkomst haar standpunten met betrekking tot de nieuwe toekomstige wet **Regulering prostitutie en bestrijding misstanden in de seksbranche** uiteen gezet.

IND:

De IND heeft een nieuwe brochure ontwikkeld over onder andere de voorwaarden om als slachtoffer mensenhandel voor een verblijfsvergunning in aanmerking te komen. CoMensha heeft commentaar op deze brochure gegeven.

HVO Querido Roggeveen:

CoMensha is op werkbezoek geweest bij de locatie Roggeveen om kennis te maken met de aanpak van HVO met betrekking tot de opvang van slachtoffers mensenhandel.

Congres Aanpak Jeugdprostitutie:

CoMensha heeft deelgenomen aan de voorbereidingscommissie en het congres, heeft een informatiestand bemand, enquêteformulieren uitgedeeld rondom het meedoen en registreren van jeugdprostitutie en hiervoor een oproep gedaan tijdens het congres.

Miniconferentie mannenopvang:

De stand van zaken na een jaar ervaringen in de pilot mannenopvang. Vragen die gesteld zijn: Wat willen mannelijke slachtoffers van huiselijk geweld? Zoeken ze opvang? Wat voor begeleiding hebben ze nodig? Met welke vragen zitten ze. CoMensha heeft hier aandacht gevraagd voor mannelijke slachtoffers van mensenhandel en het feit dat zij niet opgevangen worden op deze locaties.

OM: In het plan van aanpak van de Task Force Mensenhandel verzoekt het OM CoMensha een rol te spelen in de communicatie rondom het strafrechtelijk onderzoek. Het OM zou graag uitspraken en sepotbeslissingen via CoMensha aan het slachtoffer en/of de advocaat versturen. CoMensha heeft deze wens meegenomen in het Project Modernisering Registratie (zie paragraaf: 2.8).

5.4 Het CoMensha Platform

CoMensha organiseerde dit jaar twee maal een platformvergadering. Beide bijeenkomsten zijn goed bezocht door vertegenwoordigers van verschillende organisaties.

Tijdens de vergadering van 7 april, heeft CoMensha de deelnemers gevraagd in hoeverre ze tevreden zijn over de inhoud en frequentie van dit overleg. De aanwezigen gaven aan veel waarde aan dit platform te hechten. Ze zien het vooral als een belangrijk platform voor informatie-uitwisseling, zowel gedurende de vergaderingen zelf als door de verslagen.

Tijdens de bijeenkomsten is onder andere aandacht besteed aan de toekomstige integratie van de B9 website in de CoMensha website, categorale opvang, de verwarring in de uitvoering over het opleggen van zaken en sepotbeslissingen en uitbuiting buiten de seksindustrie.

5.5 Task Force Mensenhandel

5.5.1 Plan van Aanpak en bijeenkomst

Op 1 juli heeft de Task Force Mensenhandel haar plan van aanpak gepresenteerd. Enkele maatregelen hebben betrekking op het primair proces van CoMensha, waaronder het verbeteren van de registratie (zie paragraaf 2.8), de categorale opvang (zie paragraaf 3.2) en de mogelijkheid voor slachtoffers mensenhandel om hun (niet-)materiële schade vergoed te krijgen (zie paragraaf 5.5.2).

Tijdens de vergaderingen van de Task Force vraagt CoMensha aandacht voor problemen in het uitvoeringsbeleid van slachtoffers van mensenhandel, zoals het tekort aan opvangplekken, de lange wachttijden voor eerste opvang en doorplaatsing, het vervoer en de categorale opvang.

CoMensha leverde een bijdrage aan de **toolkit** die door de leden van de Task Force is ontwikkeld. Doel van de **toolkit** is het ondersteunen van de communicatie tussen verschillende uitvoeringsinstanties. De **toolkit** geeft antwoord op de vraag wat de verantwoordelijkheid is van de verschillende instanties bij de opsporing van de daders en de hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel.

Samen met het ministerie van VWS en de burgemeester van Alkmaar zal CoMensha zich verdiepen in de problematiek van loverboys en hun slachtoffers in relatie tot het gebruik van het internet. CoMensha zal in de Task Force een aantal voorstellen doen om dit probleem aan te pakken.

5.5.2 Schadevergoeding voor slachtoffers mensenhandel

Maatregel 6 van het plan van aanpak van de Task Force Mensenhandel heeft betrekking op de verbetering van de positie van slachtoffers van mensenhandel. Onderdeel van deze maatregel is het beter toegankelijk maken van schadecompensatie voor slachtoffers mensenhandel.

CoMensha gebruikt per 1 januari 2009 een nieuw aanmeldformulier waarop de vraag is toegevoegd of het slachtoffer op de mogelijkheid tot (niet-)materiële schadevergoeding is gewezen. CoMensha heeft deze vraag toegevoegd om meer zicht te krijgen op de wijze en het tijdstip waarop slachtoffers van mensenhandel worden gewezen op de mogelijkheid van (niet-)materiële schadevergoeding. De bedoeling is om op deze manier meer aandacht te krijgen voor het onderwerp.

In de meeste gevallen is door de politie noch door de Koninklijke Marechaussee (Kmar) de vraag beantwoord. Hierdoor is het onduidelijk is of het slachtoffer wel op de mogelijkheid is gewezen. In 37 van de 111 aanmeldformulieren is niet op de mogelijkheid gewezen en in 13 gevallen wel.

Dit beeld versterkt het vermoeden dat er bij het begin van de procedure – de aanmelding bij CoMensha van het (mogelijke) slachtoffer van mensenhandel - niet of nauwelijks aandacht is voor de mogelijkheid tot het verhalen van de (niet-)materiële schade.

De Task Force Mensenhandel is conform het bovenstaande geïnformeerd. Het ministerie van Justitie heeft naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek de Landelijke Expertgroep Mensenhandel (LEM) geïnformeerd en aandacht gevraagd voor schadevergoeding. Gekeken wordt naar de mogelijkheid om in 2010 een nieuwe brochure te ontwikkelen voor slachtoffers van mensenhandel en hun hulpverleners, waarin ook aandacht wordt besteed aan de mogelijkheid tot schadevergoeding. Deze brochure kan door de politie worden gebruikt ter ondersteuning van en in combinatie met de informatie die zij over dit onderwerp geven.

5.6 E-card actie

In aanloop naar de derde Europese Dag tegen de Mensenhandel op 18 oktober 2009 startte CoMensha met een campagne om mensen bewuster te maken van de diverse soorten mensenhandel en uitbuiting.

Door middel van e-cards is voor de verschillende vormen van mensenhandel aandacht gevraagd. Met behulp van een slogan - **Denk eens na over uitbuiting! Sluit je ogen niet voor mensenhandel!** – zijn publiek, politiek en instanties gewezen op het onzichtbare leed bij slachtoffers.

Op 21 september werd de eerste e-card verstuurd. In totaal zijn vier kaarten verzonden. CoMensha vraagt burgers en organisaties om de e-card zo veel mogelijk te verspreiden. De e-card is te downloaden op www.mensenhandel.nl.

Mensenhandel vindt niet alleen in de seksindustrie plaats. Ook in de bouw, bij de horeca, de landbouw en bij hulp van au pairs of schoonmaaksters vindt uitbuiting plaats. Bij publiek en politiek is dit onvoldoende bekend en blijven acties ter voorkoming van uitbuiting achterwege. Met de campagne, die een jaarlijks terugkerend karakter heeft, hoopt CoMensha een verandering te starten in het denken over mensenhandel bij publiek, politiek en instanties.

Door verschillende media is aandacht besteed aan de CoMensha e-card-actie. Zo is er op 18 oktober in de Telegraaf een groot artikel verschenen waarin CoMensha aandacht vraagt voor uitbuiting buiten de seksindustrie. De reacties op de campagne zijn positief. Inmiddels heeft het ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid CoMensha benaderd om te bezien of de campagne in 2010 gezamenlijk vervolgd kan worden.

6

Internationale samenwerking

6.1 Inleiding

De internationale activiteiten van CoMensha hangen direct samen met de nationaliteit van de slachtoffers van mensenhandel in Nederland. Dit maakt het noodzakelijk om meer inzicht te hebben in de situatie in het land van herkomst en om af te stemmen met de hulpverlening in die landen in verband met terugkeer van de slachtoffers.

Samen met ketenpartners binnen en buiten Nederland zet CoMensha zich onder andere in voor een veilige terugkeer van slachtoffers naar het land van herkomst. Door het beschikbaar stellen van kennis en expertise levert CoMensha een belangrijke bijdrage aan het vergroten van de bewustwording (awareness) over mensenhandel in de betreffende landen. Nederlandse ketenpartners krijgen informatie over de situatie in bronlanden.

6.2 Convenantenoverleg

In 2004 tekende CoMensha met BLinN, SRTV en het IOM een terugkeerconvenant. Deze organisaties zijn allemaal betrokken bij de hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel die willen of moeten terugkeren naar hun land van herkomst.

In 2009 zijn de convenantpartners verschillende keren bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomsten is gesproken over de toekomst van het convenant en de behoeftes van de verschillende organisaties. Alle partners hebben uitgesproken dat het nuttig is om de samenwerking voort te zetten. Afgesproken is om wel door te gaan met het convenant maar de inhoud aan te passen. De samenwerking zal niet alleen over terugkeer gaan, maar over internationale samenwerking in het algemeen.

6.3 Roemenië

Het MATRA Roemenië project *Increasing the involvement of the local authorities in the fight against human trafficking* is in 2008, onder leiding van de KLPD, van start gegaan. Doel van dit project is om Roemenië te assisteren bij het verder ontwikkelen van regionale actieplannen om mensenhandel te bestrijden. Aandachtspunten zijn het verder versterken van de inter-institutionele samenwerking op regionaal gebied, preventie en hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel. Het project loopt tot mei 2010. Partnerorganisatie in Roemenië is de *National Agency Against Trafficking in Persons* (ANITP).

Het project heeft vier doelen:

- een model regionaal actieplan voor tien regio's;
- verbeterde vaardigheden van lokale medewerkers van de ANITP;
- verbeterde vaardigheden van het personeel van staatsopvanghuizen (DAAV's);
- verbeterde informatie-uitwisseling.

CoMensha levert een projectleider voor de eerste drie doelen. Het EMM is verantwoordelijk voor het vierde doel. De projectleider reisde in 2009 verschillende keren naar Roemenië om afspraken te maken over trainingen en om de gang van zaken te evalueren.

CoMensha organiseerde de volgende 8 trainingen in 2009:

Datum	Training	Doel van de training
Januari	Fondsenwerving en <i>Capacity Building</i>	Bekijken van de verschillende (inter)nationale mogelijkheden om fondsen te werven.
April	Omgang slachtoffers mensenhandel voor psychologen	Kennisbevordering en methodologie voor psychologen van staatsopvanghuizen die met slachtoffers van mensenhandel werken.
April en december	Assessment locale actieplannen	De beoordeling van tien locale actieplannen als vervolg van een training in september 2008
Juni	Omgang slachtoffers mensenhandel voor maatschappelijk werkers	Kennisbevordering maatschappelijk werkers van staatsopvanghuizen bij opvang, ondersteuning en integratie van slachtoffers van mensenhandel.
September	Interculturele samenwerking psychologen en maatschappelijk werkers	Omgang met buitenlandse (niet-Roemeense) slachtoffers van mensenhandel. Interculturele samenwerking en psychosociale aspecten.
Oktober	NGO samenwerking	Mogelijke samenwerkingsverbanden tussen verschillende NGO's en hoe elkaar te ondersteunen en versterken.
November (2x)	Ketensamenwerking	Kennismaking met het begrip ketensamenwerking, minimale voorwaarden en het delen van <i>best practices</i> .

De meeste trainingen hadden een hoge opkomst en zijn, gelet op de positieve beoordelingen en het grote enthousiasme van de deelnemers, erg succesvol.

6.4 La Strada International

La Strada International is een samenwerkingsverband van negen NGO's, die slachtoffers van mensenhandel bijstaan in Polen, Tsjechië, Oekraïne, Wit-Rusland, Moldavië, Macedonië, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije en Nederland. CoMensha heeft in 2001 het initiatief genomen voor de oprichting van La Strada International Association. Het doel van deze organisatie is om mensenhandel grensoverschrijdend te kunnen bestrijden. De La Strada projecten zijn gebaseerd op drie onderdelen: voorlichting en preventie, opvang en begeleiding en informatie en beleidsbeïnvloeding.

Ledenvergadering

De leden komen twee keer per jaar bij elkaar tijdens de ledenvergaderingen. In 2009 zijn er bijeenkomsten geweest in Sofia en Berlijn.

NGO platform

Eens in de twee jaar organiseert het netwerk een NGO platform voor niet-La Strada leden. In 2009 vond dit platform in november in Berlijn plaats. CoMensha was hier ook aanwezig. NGO's uit verschillende Europese landen die allemaal voor slachtoffers van mensenhandel werken, kwamen bij elkaar om over diverse onderwerpen informatie uit te wisselen. De volgende onderwerpen werden besproken: voorkomen van stereotypering bij publiekscampagnes, opvangstandaarden, ketensamenwerking, samenwerking met externe partners, transparantie en het verzamelen van registratiegegevens. De uitkomsten van de discussies worden meegenomen bij het ontwikkelen van minimale standaarden.

EU hotline

CoMensha droeg bij aan een onderzoek over de noodzaak en mogelijkheid van het opzetten van een Europees 116 hotline voor slachtoffers mensenhandel in de 27 Europese lidstaten. La Strada International kreeg van de Europese Commissie de opdracht dit onderzoek uit te voeren in een periode van acht maanden. Het rapport met aanbevelingen is aan de Europese Commissie verstuurd.

Minimale standaarden

De leden van het netwerk hebben de afgelopen jaren regelmatig aangegeven als netwerk met minimale standaarden (**common standards**) te willen werken. Om de behoefte verder te inventariseren en om deelgebieden te definiëren, heeft La Strada Tsjechië in april een bijeenkomst in Praag georganiseerd waar ook CoMensha bij aanwezig was.

Er zijn vier deelgebieden gedefinieerd waar verschillende werkgroepen mee verder gaan: preventie en voorlichting.

Social Assistance.

Interne netwerkzaken.

Beleidsadvisering/lobby.

CoMensha zit in de werkgroep **Social Assistance**. De komende periode zal CoMensha samen met LS Bulgarije en LS Macedonië onderzoeken welke standaarden er binnen de verschillende organisaties al zijn en hoe deze het netwerk kunnen dienen. Tijdens een bijeenkomst in november in Berlijn werd verder ingegaan op de verschillende deelgebieden. In 2010 zullen de standaarden verder uitgewerkt en geïmplementeerd worden.

6.5 Antillen en Aruba

In 2009 was CoMensha actief op de Nederlandse Antillen en Aruba. De drie betrokken ministers van de eilanden beloofden in 2008 het bestrijden van mensenhandel hoge prioriteit te geven. In januari 2009 is het **Memorandum of Understanding** (MoU) tussen de drie ministers van Aruba, Nederland en de Nederlandse Antillen getekend. In het kader daarvan heeft het ministerie van Justitie Nederland in juli 2009 30% van het beschikbare subsidiebudget aan CoMensha toegekend. Dit voor preventieactiviteiten en expertiseoverdracht op het terrein van bescherming van slachtoffers mensenhandel.

CoMensha verzorgde in januari trainingen, deels in samenwerking met de politie, voor politiemensen op de eilanden die deel uitmaken van de nieuwe multidisciplinaire teams van de Nederlandse Antillen. Op Aruba namen deelnemers van de **TIP** werkgroep deel.

Belangrijke thema's waren:

- werken met de signaleringslijst;
- structureel aanmelden en registeren van slachtoffers;
- realiseren van zorg voor slachtoffers van mensenhandel: opvang en verwijssystem (onder andere een sociale kaart).

Tijdens de trainingen aan politie en hulpverleners is op de BES-eilanden ook stilgestaan bij de **loverboy, sugar mamma** en **sugar daddy**-methode voor het werven van slachtoffers. Dit in het kader van de bewustwording.

Overige activiteiten op de Antillen en Aruba bestonden uit voorlichtingen op scholengemeenschap op Bonaire en op Curaçao aan scoutinggroepen, een bezoek aan een opvangvoorziening op Curaçao en een werkbezoek/terugkoppeling naar de gezaghebber van Bonaire. Namens de BES-eilanden en Sint Maarten is voorlichtingsmateriaal besteld. Dit materiaal bestaat uit voorlichtingsfilms en informatie over loyerboys voor een breder publiek. Daarnaast zijn pennen en linialen ontworpen met daarop het hotlinenummer van de Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten en het nummer van CoMensha. Deze zijn onder andere verspreid onder beursalen die na de zomer in Nederland gaan zijn studeren. Op deze manier hebben zij informatie en telefoonnummers waar zij in geval van nood altijd terecht kunnen.

In juli en december was CoMensha aanwezig bij het coördinatorenoverleg, voortvloeiend uit de Memorandum Of Understanding (MoU) tussen de drie landen. Tijdens deze bijeenkomsten is de voortgang van de werkzaamheden zowel in Nederland als ook op Aruba en de Nederlandse Antillen besproken en zijn er werkafspraken gemaakt over samenwerking en over het verzorgen van trainingen. CoMensha coördineert namens Nederland de kennis en expertise rondom de zorg en hulpverlening aan slachtoffers mensenhandel op de Antillen en Aruba en biedt ondersteuning aan de ketenpartners daar. Tot slot is besloten om in februari en maart 2010 trainingen te geven over psychosociale ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel.

Door de trainingen die CoMensha in de afgelopen jaren verzorgde, weten de verschillende instanties CoMensha te vinden. CoMensha is dan ook geregeld gebeld door hulpverleningsorganisaties, leden van de *TIP* werkgroep, het OM en de politie om advies te geven bij dagelijkse problemen. Zo is Curaçao bijgestaan toen een grote groep Haïtiaanse minderjarigen werd aangetroffen die via Curaçao en Suriname naar Frans Guyana gesmokkeld zouden worden. CoMensha heeft de hulpdiensten gewezen op het feit dat de voogdij geregeld moest worden, het feit dat er adequate opvang nodig is en dat er bij terugkeer de veiligheid van de kinderen gegarandeerd moet zijn. Deze groep minderjarige is uiteindelijk onder begeleiding van het consulaat teruggekeerd naar Haïti.

Aan Bonaire, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius is assistentie verleend bij het schrijven van een plan van aanpak. Hierin wordt de rol van de politie en de hulpverleningsketen verder in kaart gebracht en de benodigde financiële ruimte voor 2009-2010.

6.6 Hongarije

Een groot aantal van de slachtoffers van mensenhandel die gemeld zijn bij CoMensha is van Hongaarse afkomst. Volgens verschillende bronnen blijkt Hongarije een belangrijk herkomstland en doorvoerland te zijn voor mensenhandel. Hongarije is door haar ligging een sleutel naar West Europa en bovendien zorgt de economische situatie in Hongarije ervoor dat veel Hongaren het land willen verlaten op zoek naar een betere economische situatie.

CoMensha heeft geen contacten in Hongarije en zag aanleiding hier nader onderzoek naar te laten verrichten. CoMensha heeft daartoe een studente HBO Sociaal Pedagogische Hulpverlening, van oorsprong Hongaarse, aangetrokken om haar stage en onderzoek in Hongarije te verrichten in de periode oktober 2009 – juli 2010. Zij richt zich, in opdracht van CoMensha, op een onderzoek naar de stand van zaken met betrekking tot de aanpak van mensenhandel in Hongarije. Zij inventariseert de aanwezige opvanginstellingen en hulpverleningsinstellingen en de kwaliteit en de mate waarin deze instellingen en organisaties bekend zijn met mensenhandel en ondersteuning van slachtoffers van mensenhandel. Zij zal een sociale kaart aanleggen, gericht op het opvang- en hulpverleningsaanbod in Hongarije aan slachtoffers van mensenhandel. Organisaties die een geschikte partner kunnen zijn voor CoMensha worden nader onderzocht en bekeken wordt hoe de samenwerking tussen CoMensha en deze organisaties vorm gegeven kan worden. Informatie die op deze wijze vergaard wordt, zal ook gebruikt worden in de landeninformatie index die CoMensha aan het samenstellen is (zie paragraaf 6.7).

6.7 Landeninformatie

In 2009 is een begin gemaakt met het verzamelen van informatie over herkomstlanden van slachtoffers van mensenhandel. Het doel is een goed overzicht te krijgen van de situatie in herkomstlanden. CoMensha wil hier een helder beeld over hebben om slachtoffers goed te kunnen adviseren en te voorzien van informatie, alsmede ook om partners in het werkveld van dienst te kunnen zijn.

De informatie die verzameld is, moet een sleutel geven tot een beeld van de algemene situatie in het betreffende land, de specifieke situatie met betrekking tot slachtoffers van mensenhandel, het opvang- en hulpverleningsaanbod en welke mogelijke risico's slachtoffers lopen bij terugkeer.

De beschikbare informatie is van belang om in te kunnen schatten of een cliënt goed kan terugkeren naar het land van herkomst of dat dit teveel risico's met zich meebrengt en uit veiligheids-overwegingen beter gekozen kan worden voor een aanvraag tot (voortgezet) verblijf in Nederland. In het eerste geval kan een slachtoffer goed voorbereid worden op terugkeer en in het tweede geval kan de informatie dienen om een aanvraag tot verblijf te onderbouwen. De verzamelde informatie zal naar verwachting in het voorjaar van 2010 op de website van CoMensha geplaatst worden, zodat deze voor een ieder die er belang bij heeft toegankelijk is.

CoMensha werkt voor haar landeninformatie samen met BLinN en heeft hierover afspraken gemaakt. CoMensha verzorgt in eerste instantie informatie over de landen Nigeria, Bulgarije, Roemenië en Hongarije. CoMensha ontvangt van BLinN de benodigde informatie over de landen Kameroen, India, Marokko, Guinee, Oekraïne, Sierra Leone en China. CoMensha is verantwoordelijk voor de publicatie op de site.

6.8 IOM Nigeria

CoMensha is door IOM Nederland gevraagd een projectleider te leveren voor het project **Counter Trafficking Initiative Nigeria**. Dit project wordt gefinancierd door de Nederlandse Vertegenwoordiging en de Italiaanse Vertegenwoordiging in Nigeria. Beide landen leveren twee projectleiders. Doel van het project is om NAPTIP en Nigeriaanse NGO's bij te staan (zie ook 5.3. Voorlichting). De werkzaamheden van NAPTIP zijn verwant aan de werkzaamheden van CoMensha. CoMensha levert geen projectleider maar heeft zich wel bereid verklaard haar kennis en kunde te delen.

6.9 Bulgarije

CoMensha is door de politie gevraagd deel te nemen aan het Matra Project Bulgarije "**Trafficking in human beings in Bulgaria and the Netherlands- common efforts in counteraction**". Het doel van dit project is om de efficiëntie van de Bulgaarse autoriteiten te verhogen op het gebied van mensenhandelbestrijding, preventie en slachtofferbescherming. Samen met La Strada International heeft CoMensha veel tijd besteed om dit project te stroomlijnen met een ander Matra project wat al in Bulgarije loopt. Ook La Strada Bulgarije, Animus, is hierbij betrokken om overlap van de activiteiten te voorkomen en de neuzen dezelfde richting op te krijgen.

Inmiddels heeft de politie Fier Fryslân verzocht deel te nemen aan het project. Dit omdat het project gekoppeld wordt aan de politieproeftuin in Groningen en Friesland waar Fier Fryslân een actieve rol heeft. CoMensha zal geen activiteiten meer verzorgen.

6.10 GAATW

CoMensha is lid van de **Global Alliance Against Trafficking in Women**. Ter voorbereiding op de ledenvergadering in juli 2010 heeft CoMensha een tweetal discussiestukken voorzien van commentaar. De inhoud van de stukken heeft betrekking op de voorwaarden van het lidmaatschap van het netwerk en over de inhoudelijke structuur van het netwerk. CoMensha is groot voorstander van een min of meer gelijke structuur en inhoud als het La Strada Netwerk.

6.11 Werkbezoek België

Veel mensenhandelzaken spelen zich af in grensgebieden. Vrouwen worden bijvoorbeeld uitgebuit in Nederland en in Brussel of Antwerpen. CoMensha doet soms een beroep op België om een slachtoffer te plaatsen, omdat het in Nederland niet veilig is of omdat er in Nederland geen plaats is.

In november was CoMensha voor een werkbezoek in België. Er werd met verschillende organisaties gesproken: Payoke, Centrum voor gelijke kansen en racismebestrijding, politie en advocatuur. Er werd gesproken over de Belgische "B9-regeling", opvang van slachtoffers van mensenhandel, aangifte, economische uitbuiting en registratie. Opvallend is dat in België slachtoffers van mensenhandel verplicht zijn hulp te accepteren om de procedure in te gaan. Voordeel hiervan is dat alle cliënten goed in beeld zijn. Nadeel is dat een slachtoffer nergens voor in aanmerking komt, als deze geen hulp accepteert.

CoMensha is tevreden over het werkbezoek. Indien er in de toekomst sprake is van een mensenhandelzaak in het grensgebied dan weten Nederlandse en Belgische organisaties elkaar te vinden.

Organisatie

Aantal medewerkers in dienst op 1 januari 2009: 9

Aantal medewerkers in dienst op 31 december 2009: 11

S. van den Berg	Consulent mensenhandel
T. van Driel	Consulent mensenhandel
S. van Groeningen	Consulent mensenhandel (per 1 juli 2009 in dienst)
J. Keller	Consulent mensenhandel
E. Masselink	Consulent mensenhandel
R. van Neerbos	Consulent mensenhandel
M. Ntoane	Consulent mensenhandel
P. van den Berg	Ondersteuner (per 10 augustus 2009 in dienst)
M. Verhoek	Ondersteuner
B. de Visser	Beleidsmedewerker
M. Muntendam	Interim manager helpdesk (per 1 oktober 2009 uit dienst)
J. Marten	Manager (per 1 oktober 2009 in dienst)

Directie:

I.R. Smidt   Directeur bestuurder

Raad van Commissarissen:

A.J.A. Wiechman	Voorzitter (afgetreden per 24 juni 2009)
F.J. Paas	Voorzitter (aangetreden per 24 juni 2009)
G.P.W. Jansen	Vice-voorzitter (afgetreden per 18 november 2009)
W.D. van Leeuwen	Vice-voorzitter (aangetreden per 18 november 2009)
R.G. Pols	Commissaris

Lijst met afkortingen

Aedes	Branchevereniging woningcorporaties
ANITP	National Agency Against Trafficking in Persons
AO	Algemeen Overleg
AZC	Asielzoekerscentrum
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BLinN	Bonded Labour in Nederland
BNRM	Bureau National Rapporteur Mensenhandel
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
B9	Hoofdstuk B9 van de Vreemdelingenwet 2000
CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination against Women
COA	Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers
DV&O	Dienst Vervoer & Ondersteuning
EMM	Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel
ENARO	European Network of Asylum Reception Organisations
FO	Federatie Opvang
GAATW	Global Alliance of Trafficking in Women
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Brancheorganisatie voor geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOM	International Organization for Migration
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KMAR	Koninklijke Marechaussee
LPO	Landelijk Prostitutieoverleg
LS	La Strada
LSI	La Strada International
MoU	Memorandum of Understanding
NAPTIP	National Agency for Prohibition of Traffic in Persons
NGO	Niet Gouvernementele Organisatie
OM	Openbaar Ministerie
PMW	Prostitutie en Maatschappelijk Werk
RvB	Regeling verstrekkingen bepaalde categorieën vreemdelingen
SIOD	Sociale Inlichtingen –en Opsporingsdienst
SKIN	Samen Kerk in Nederland
SRTV	Stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UIDO	Uitgebreid Interdepartementaal overleg mensenhandel
TOSM	Tijdelijke Opvang Slachtoffers Mensenhandel
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
TF	Task Force
TIP	Trafficking in Persons

Bijlage 1

Meest voorkomende nationaliteiten per politieregio

Wanneer in een regio meer dan acht nationaliteiten voorkomen, zijn alleen de acht meest voorkomende in onderstaande tabellen opgenomen. De tabellen geven dus geen compleet overzicht van alle nationaliteiten binnen een regio, tenzij er niet meer dan acht nationaliteiten binnen die regio voorkomen.

Amsterdam Amstelland		Brabant Noord		Brabant Zuid Oost		Drenthe		Flevoland		Friesland	
Nigeria	27	Nederland	9	Roemenië	49	Roemenië	11	Guinee	1	Roemenië	11
Polen	11	Albanië	2	Sierra Leone	5	Brazilië	2	Sierra Leone	1	Nederland	6
Hongarije	10	Guinee	2	Portugese	4	Sierra Leone	2			Nigeria	5
Nederland	8	Bulgarije	1	Nigeria	3	Nigeria	1			China	5
China	7	Nigeria	1	Afghanistan	2	Guinee	1			Guinee	3
Guinee	6	Oekraïne	1	Polen	2	Somalië	1			Letland	3
Sierra Leone	5	China	1			Uganda	1			Brazilië	2
Uganda	5	Hongarije	1							Sierra Leone	2
		Somalië	1								
Gelderland Midden		Gelderland Zuid		Gooi en vechtstreek		Groningen		Haaglanden		Hollands Midden	
Nederland	9	Nederland	4	Nederland	1	Nederland	49	Nederland	57	Nederland	2
China	5	Brazilië	1	Sierra Leone	1	Bulgarije	13	Nigeria	26	Marokko	1
Guinee	4	Rusland	1	Uganda	1	China	7	Ghana	13	Roemenië	1
Sierra Leone	3					Hongarije	4	Hongarije	12	Rwanda	1
Bulgarije	2					Nigeria	3	Indonesië	12		
Nigeria	2					Guinee	3	Bulgarije	11		
Kameroen	2					Armenië	2	Kameroen	7		
Liberia	2					Azerbeidzjan	2	India	4		
						Ivoorkust	2	Letland	4		
						Polen	2				
						Tsjechië	2				
Usselland		Kennemerland		Limburg Noord		Limburg Zuid		Midden		Noord en	
Nederland	5	Armenië	1	China	1	Nederland	8	West Brabant		Oost Gelderland	
Nigeria	1	Nigeria	1	Hongarije	1	Nigeria	3	Nigeria	3	Nederland	4
China	1	Guinee	1	Nederland	1	Roemenië	2	Sierra Leone	3	Nigeria	1
Ghana	1	Kameroen	1	Sierra Leone	1	Brazilië	1	Guinee	2	Oezbekistan	1
Guinee	1	Litouwen	1			Bulgarije	1	China	1	Kosovo	1
Ivoorkust	1	Maleisië	1			Duitsland	1	Ivoorkust	1	Marokko	1
Polen	1	Nederlands	1			Marokko	1	Mongolië	1		
Thailand	1	Roemenië	1								
		Somalië	1								
Noord Holland Noord		Rotterdam Rijnmond		Schiphol		Utrecht		Zaanstreek		Zeeland	
Hongarije	6	Nederland	60	Nigeria	10	Nederland	8	Waterland		Bulgarije	1
Nigeria	2	Hongarije	9	Sierra Leone	3	Nigeria	5	Brazilië	2	Hongarije	1
Nederland	2	Nigeria	6	Ghana	2	Guinee	4	China	1	Zuid Afrika	1
Roemenië	2	Sierra Leone	4	Kameroen	2	Marokko	3	Marokko	1		
		Bulgarije	3	Kongo	2	China	2	Mongolië	1		
		Guinee	3	Mongolië	2	Roemenië	2				
		Indonesië	3	Togo	2						
		Kameroen	3								
		Suriname	3								
		Thailand	3								
Zuid Holland zuid		Buitenland		<i>Uit deze tabellen wordt duidelijk dat Nigeriaanse slachtoffers voornamelijk in de grote steden in de Randstad worden aangetroffen. De regio 'Buitenland' wil zeggen dat de aanmelding vanuit het buitenland is gedaan.</i>							
Nederland	2	Duitsland	1								
Benin	1	Nederland	1								
Nigeria	1	Polen	1								
Onbekend	1	Roemenië	1								

Bijlage 2

Politieregio en gewerkte sectoren

	nog niet gewerkt	prostitutie	overige uitbuiting	onbekend	totaal
Haaglanden	5	79	19	88	191
Rotterdam Rijnmond	7	90	11	35	143
Amsterdam-Amstelland	4	67	26	38	135
Groningen	12	59	11	27	109
Brabant Zuid Oost	4	10	56	4	74
Friesland	5	25	7	12	49
Utrecht	3	24	2	7	36
Gelderland Midden	5	17	3	10	35
Schiphol	16	15		3	34
Brabant Noord	5	12	2	3	22
Drenthe	3	3	13		19
Limburg Zuid	6	12		1	19
IJsselland		16		1	17
Noord-Holland Noord		12		2	14
Midden en West Brabant	6	6			12
Noord en Oost Gelderland	2	7	1		10
Twente	1	5		4	10
Kennemerland	2	6	1		9
Gelderland Zuid		5		2	7
Limburg Noord	2	4		1	7
Zaanstreek-Waterland	1		6		7
Hollands Midden		3	2		5
Zuid Holland Zuid	1	2	1	1	5
Buitenland		2	2		4
Gooi- en Vechtstreek	1	2			3
Zeeland		3			3
Flevoland		1		1	2

Meer informatie

CoMensha

Bezoekersadres:

Regentesselaan 31

Postadres:

Johan van Oldenbarneveltlaan 34-36

3818 HB Amersfoort

telefoon: 033 - 448 11 86

fax: 033 - 461 18 85

e-mail: info@comensha.nl

www.comensha.nl

www.mensenhandel.nl

Opmaak:

DAVstudio, Fenna Westerdiep

www.davdigital.com